

Державний торговельно-економічний університет
Кафедра публічного управління та адміністрування

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

РОЗВИТОК ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ ЕЛЕКТРОННОГО ВРЯДУВАННЯ

Студентки 5 курсу, 3 групи,
спеціальності 281 «Публічне
управління та адміністрування»
освітньої програми «Публічне
управління та адміністрування»

Мелешинська
Юлія
Михайлівна

(підпис студента)

Науковий керівник
к. держ. упр., доцент

Розметова
Олена
Григоріна

(підпис керівника)

Гарант освітньої програми
к. держ. упр.

Динник
Ірина Петрівна

(підпис гаранта)

Київ 2023

Державний торговельно-економічний університет

Факультет економіки, менеджменту та психології

Кафедра публічного управління та адміністрування

Освітній ступінь: бакалавр

Спеціальність: публічне управління та адміністрування

Освітня програма: публічне управління та адміністрування

Затверджую

Зав. кафедри

«30» грудня 2022 р.

Завдання на випускню кваліфікаційну роботу студентіві

Мелешинській Юлії Михайлівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема випускної кваліфікаційної роботи: «Розвиток громадського суспільства в умовах електронного врядування»

Затверджена наказом ректора від «14» грудня 2022 р. № 3416

2. Строк здачі студентом закінченої роботи: 01.02.2023

3. Цільова установка та вихідні дані до роботи

Метою роботи є обґрунтування практичних рішень щодо застосування новітніх управлінських технологій електронного врядування в органах публічної влади, що є передумовою розвитку громадянського суспільства.

Об'єктом дослідження є процес становлення громадянського суспільства з урахуванням впливу електронного врядування.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти впровадження електронного врядування в Україні.

4. Зміст випускної кваліфікаційної роботи (перелік питань за кожним розділом):

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ОЦІНКА ВПЛИВУ ЕЛЕКТРОННОГО ВРЯДУВАННЯ НА РОЗВИТОК ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

1.1. Сутність, роль та основні завдання впровадження електронного врядування в Україні

1.2. Аналіз сучасного стану електронного врядування в Україні та його впливу на розвиток громадянського суспільства

РОЗДІЛ 2. ОПТИМІЗАЦІЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЕЛЕКТРОННОГО ВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ ДЛЯ ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

2.1. Перспективи застосування новітніх управлінських технологій на прикладі порталу державних послуг “iGov”

2.2. Пропозиції щодо застосування новітніх управлінських технологій електронного врядування на місцевому рівні на прикладі Хмельницької області

5. Календарний план виконання роботи

№ пор.	Назва етапів випускної кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	
		за планом	фактично
1	Визначення напрямку дослідження та затвердження теми випускної кваліфікаційної роботи	До 24.11.2022	24.11.2022
2	Складання плану та підготовка індивідуального завдання для виконання випускної кваліфікаційної роботи	До 30.12.2022	30.12.2022
3	Представлення на рецензування науковому керівнику рукопису першого розділу випускної кваліфікаційної роботи	До 10.01.2023	10.01.2023
4	Представлення на рецензування науковому керівнику рукопису другого розділу випускної кваліфікаційної роботи	До 20.01.2023	20.01.2023
5	Представлення закінченої випускної кваліфікаційної роботи	До 27.01.2023	27.01.2023
6	Підготовка письмового відгуку на випускну кваліфікаційну роботу	До 01.02.2023	01.02.2023
7	Проведення попереднього захисту випускних кваліфікаційних робіт	01-02. 06.2023	01-02. 06.2023
8	Вирішення питання про допуск випускної кваліфікаційної роботи до захисту	До 10.02.2023	До 10.02.2023
9	Направлення випускної кваліфікаційної роботи із зовнішньою рецензією у ЕК для захисту	За графіком	За графіком

6.Дата видачі завдання «30» грудня 2022 р.

7.Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи Розметова О.Г.
(прізвище, ініціали, підпис)

8.Гарант освітньої програми Динник І.П.
(прізвище, ініціали, підпис)

9.Завдання прийняв до виконання студент Мелешинська Ю.М.
(прізвище, ініціали, підпис)

10. Відгук наукового керівника випускної кваліфікаційної роботи:

Випускна кваліфікаційна робота виконана на актуальну тему, присвячену питанням формування електронного урядування а саме інноваційним управлінським технологіям, які забезпечують прозорість діяльності органів державної влади в Україні. Оскільки для України на даному етапі розвитку дуже важливим є розвиток громадянського суспільства особливої уваги з боку науковців та практиків потребує саме питання застосуванню даних технологій в органах державної влади.

У випускній кваліфікаційній роботі студенткою узагальнено сутність, роль та основні завдання впровадження електронного врядування в Україні; проаналізовано сучасного стану електронного врядування в Україні та його впливу на розвиток громадянського суспільства; визначено перспективи застосування новітніх управлінських технологій на прикладі порталу державних послуг “iGov” та надано пропозиції щодо застосування новітніх управлінських технологій електронного врядування на місцевому рівні на прикладі Хмельницької області.

Робота написана на достатньому науковому рівні, є самостійним дослідженням студентки, повністю розкриває обрану тему, відповідає за змістом та оформленням встановленим вимогам.

Вважаю, що випускна кваліфікаційна робота заслуговує позитивної оцінки, а її автор, Мелешинська Юлія Михайлівна на отримання кваліфікації бакалавра зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування».

Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи Розметова О.Г. _____

Відмітка про попередній захист Динник Ірина Петрівна _____

11. Висновок про випускну кваліфікаційну роботу:

Випускна кваліфікаційна робота студента Мелешинської Юлії Михайлівни може бути допущена до захисту екзаменаційній комісії.

Гарант освітньої програми: Динник І.П. _____

(підпис)

Завідувач кафедри: Новікова Н.Л. _____

(підпис)

«01» лютого 2023 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ОЦІНКА ВПЛИВУ ЕЛЕКТРОННОГО ВРЯДУВАННЯ НА РОЗВИТОК ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	6
1.1. Сутність, роль та основні завдання впровадження електронного врядування в Україні	6
1.2. Аналіз сучасного стану електронного врядування в Україні та його впливу на розвиток громадянського суспільства	12
РОЗДІЛ 2. ОПТИМІЗАЦІЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЕЛЕКТРОННОГО ВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ ДЛЯ ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	16
2.1. Перспективи застосування новітніх управлінських технологій на прикладі порталу державних послуг “iGov”	16
2.2. Пропозиції щодо застосування новітніх управлінських технологій електронного врядування на місцевому рівні на прикладі Хмельницької області	22
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	39
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	41
ДОДАТКИ	45

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах становлення демократичного суспільства електронне врядування стало один невід'ємних інструментів досягнення демократії. Поряд з реформуванням державних органів України особливу увагу варто надати питанням формування електронного врядування а саме інноваційним управлінським технологіям, які забезпечують прозорість діяльності органів державної влади в Україні. Державні органи передових країн світу досягли максимальної лояльності з боку своїх громадян саме з допомогою спілкування з ними та прозорості своїх дій, які найяскравіше відображаються з допомогою інноваційних технологій. Саме електронне врядування надає потенціал до вирішення питання взаємодії уряду з громадянами а також нові перспективи для взаємодії громадян та уряду. Проте, це складний бізнес-процес який потребує детального дослідження його формування та становлення.

Отже, актуальність даного дослідження полягає у тому що розвиток інноваційних технологій призводить до загальної системи формування принципів управління загалом, а особливо великий вплив вони здійснюють на уряди країн. Оскільки для України на даному етапі розвитку дуже важливим є розвиток демократичного суспільства величезного значення необхідно надати питання застосуванню даних технологій в органах державної влади.

Вивченням теоретичних засад у функціонуванні електронного врядування займалися А. Белл, М. Бонем, М. Боунс, С. Зурідіс, С. Кліфт, С. Бурас, Н. Катріс, П. Норіс та ін. Серед українських науковців варто виділити О. Баранова, В. Брижко, Ю. Базанова, М. Салтевського, В. Гаєнка, А. Литвинова, В. Фурашева, Д. Ланде, О. Григор'єва, О. Фурашева та ін., які досліджували проблеми ефективності електронного врядування в Україні. Досвід впровадження е-демократії та е-врядування в Україні досліджували С.В. Дзюба та В.Ф. Нестерович. Питання створення ефективного врядування вивчав О. Дергачов. Питання електронної демократії, за досвідом США,

аналізував І.П. Лопушинський, М.С. Демкова, І.Б. Жилиєв, Н.Н. Клиш, К.О. Линьов, С.В. Політанський, М.В. Фігель висвітлювали різні аспекти електронного врядування в Україні і світі.

Метою роботи є обґрунтування практичних рішень щодо застосування новітніх управлінських технологій електронного врядування в органах публічної влади, що є передумовою розвитку громадянського суспільства.

Завданнями випускної кваліфікаційної роботи є:

1. Вивчення міжнародного досвіду впровадження електронного врядування.
2. Дослідження сучасного стану електронного врядування в Україні в контексті готовності до впровадження в Україні.
3. Визначення існуючих моделей управління електронного врядування та вибір оптимальної моделі.
4. Проаналізувати застосування новітніх управлінських технологій на прикладі волонтерського проекту державних послуг iGov.
5. Проаналізувати впровадження електронного врядування органами публічного управління України.
6. Розробити практичні рекомендації щодо застосування новітніх управлінських технологій в Україні
8. Розробити практичні рекомендації щодо застосування підходів електронного врядування на місцевому рівні.

Об'єктом даного дослідження є процес становлення громадянського суспільства з урахуванням впливу електронного врядування.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти впровадження електронного врядування в Україні.

Методи дослідження. При підготовці нашого дослідження використовувалося переважно такі методи, як метод аналізу і синтезу та системний метод. За допомогою методу аналізу і синтезу ми змогли виділити найголовнішу інформацію з використаних джерел та зробити висновки. Системний метод допоміг розглянути процес впровадження електронного

врядування в Хмельницькій області як єдине ціле та виділити його основні елементи та побічні процеси, які впливали на його розвиток. Використовуючи описовий метод ми змогли розкрити еволюцію підходів до реалізації електронного врядування в Україні. Метод узагальнення сприяв виділенню головного у роботі та побудові висновків. Також у роботі було активно використано методи історичного аналізу та порівняльного аналізу, що сприяло виконанню поставлених автором задач.

Інформаційну базу наукового дослідження формують звітні та аналітичні дані Порталу державних послуг “iGov” а також публічна інформація про Єдиний державний портал адміністративних послуг; офіційні статистичні та оперативні дані Державної служби статистики України; розробки провідних вчених і фахівців України та інших країн, а також результати власних досліджень і розрахунків.

Структура роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, додатків та списку використаних джерел. Повний обсяг роботи становить 56 сторінок, з них 44 сторінки основного тексту. Робота включає 4 таблиці, 7 рисунків, 1 додаток. Список використаних джерел налічує 31 найменування.

РОЗДІЛ 1.

ОЦІНКА ВПЛИВУ ЕЛЕКТРОННОГО ВРЯДУВАННЯ НА РОЗВИТОК ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

1.1. Сутність, роль та основні завдання впровадження електронного врядування в Україні

Інтернет – є технологією, яка забезпечує взаємодію населення, інститутів громадського суспільства з органами влади в інформаційному середовищі називають «електронним урядом».

Це є формою, що сприяє організації державного управління, що в силу широкого застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) допомагає підвищувати ефективність, відкритість та прозорість діяльності в органах державної влади та місцевого самоврядування, та надає в дистанційній формі комплекс державних послуг для населення [1].

Електронне врядування сприяє покращенню життєвого рівня громадян та забезпечує відкритість у діяльності органів публічної влади та сприяє підвищенню довіри з боку громадян та ефективне та економніше адміністрування. Його впровадження має відбуватись на всіх рівнях державної влади. Особливо це стосується органів державної влади на місцях, адже від цього залежить децентралізація влади, розширення можливостей громад та місцевих рад [2].

Термін «e-government» тлумачиться як «електронний уряд» та «електронне управління державою», тобто ефективне застосування в органах управління сучасних технологій, зокрема Інтернету. Йдеться про «електронну державу», «електронний державний апарат», «електронну інфраструктуру держави», державне інформаційне суспільство, або як його ще називають «електронне врядування». Це державна мережева інформаційна інфраструктура, з інформаційно-комунікативною системою, що сприяє забезпеченню оптимального функціонування всіх гілок влади [2].

Доцільніше застосовувати термін «електронне врядування», адже під ним розуміється такий спосіб організації державних владних структур із застосуванням системи місцевих інформаційних сегментів у глобальній інформаційній мережі, що сприяє швидкому функціонуванню органів влади, та робить його доступним та простим [3].

Вивченням теоретичних засад у функціонуванні електронного врядування займалися А. Белл, М. Бонем, М. Боунс, С. Зурідіс, С. Кліфт, С. Бурас, Н. Катріс, П. Норіс та ін.

Серед українських науковців варто виділити О. Баранова, В. Брижко, Ю. Базанова, М. Салтевського, В. Гаєнка, А. Литвинова, В. Фурашева, Д. Ланде, О. Григор'єва, О. Фурашева та ін., які досліджували проблеми ефективності електронного врядування в Україні [4].

Досвід впровадження е-демократії та е-врядування в Україні досліджували С.В. Дзюба та В.Ф. Нестерович. Питання створення ефективного врядування вивчав О. Дергачов. Питання електронної демократії, за досвідом США, аналізував І.П. Лопушинський. М.С. Демкова, І.Б. Жил'єв, Н.Н. Клиш, К.О. Лин'єв, С.В. Політанський, М.В. Фігель висвітлювали різні аспекти електронного врядування в Україні і світі [5].

Але попри численні дослідження ця проблематика до кінця не розкрита та не вивчена. Варто з'ясувати як ж впроваджувалось електронне врядування. Наприкінці ХХ ст. в багатьох розвинутих країнах для вирішення проблем у інформаційному середовищі, екології, економіці, соціальній галузі було прийнято рішення про створення електронного управління.

Сутність електронного управління, що мало здійснюватися на основі застосування інформаційно-комунікаційних технологій із використанням технічних засобів обчислювальної техніки (комп'ютерів), у державних структурах та муніципальних управліннях. Як результат – значна частина адміністративно-управлінської діяльності стала автоматизованою [7].

Далі почалось створення електронного уряду. З використання інформаційно-комунікаційних технологій органи публічного влади та

суспільство могли взаємодіяти. Було реформовано органи та системи державного управління для збільшення їх ефективного застосування, зокремо проведено децентралізацію, покращено керування та обмін ресурсами. Результатом стало скорочення чисельності працівників та внутрішніх документів, та активніше використання інформаційних технологій у державному управлінні.

Наступним етапом є створення електронного врядування. Це активна взаємодія громадян, бізнес структур, урядових установ на різних рівнях (місцевий, регіональний, глобальний). Це призвело до якісного вдосконалення у взаємодії суспільства у процесі ухвалення державних рішень, їх врегулювання та оперативне надання урядових послуг [7].

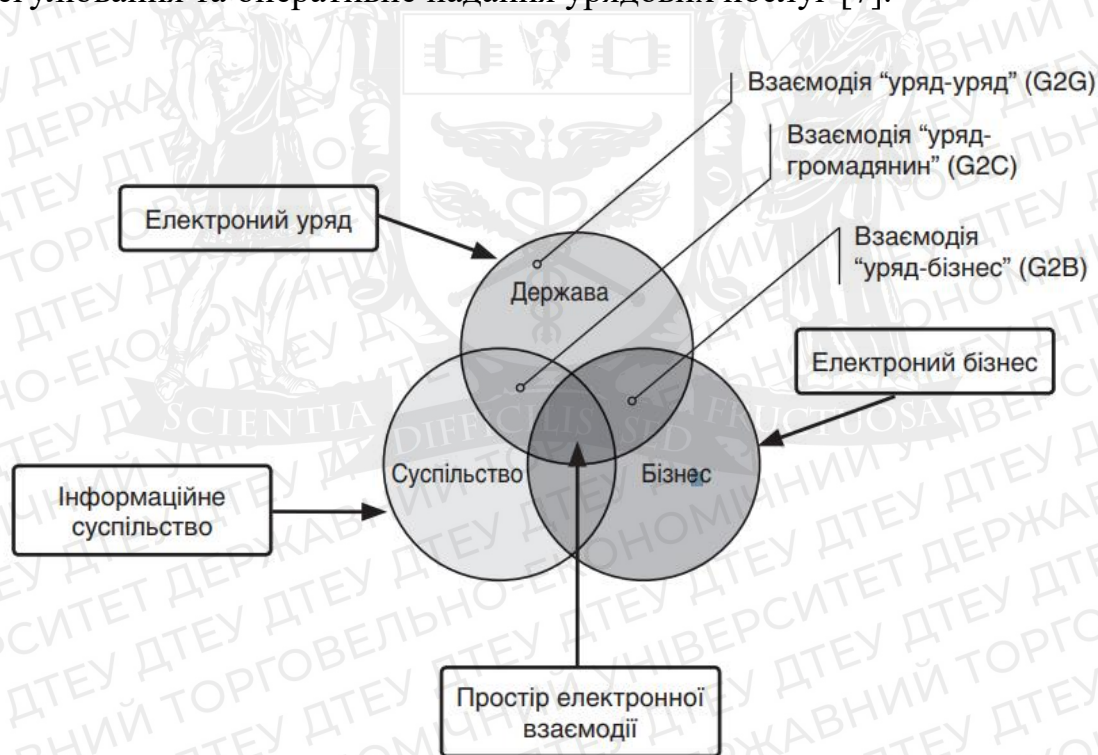

Рис. 1.1 Простір електронної взаємодії [3]

Метою електронного врядування визначено розвиток електронної демократії задля досягнення європейських стандартів якості надання електронних державних послуг, відкритості та прозорості влади для громадянина, суспільства та бізнесу. Досягнення цієї мети передбачає реалізацію системи взаємопов'язаних цілей в рамках відповідної державної політики [10].

Задля розвитку та створення інформаційного суспільства впроваджується е-врядування з метою [3]:

- Надання населенню послуг в інтегрованому форматі через Інтернет (всі операції можна здійснювати в одному місці з вільним доступом);
- Подолання інформаційної нерівності, через комп'ютерну неграмотність;
- Надання персоналізованих послуг, з врахуванням індивідуальних потреб населення;
- Сприяння розвитку економіки – прозорість, відкритість, ефективність діяльності влади та державних структур, спрощеність у взаємодії між ними;
- Сприяння збільшення довіри до електронного врядування – нове законодавство має бути гнучким та зберігати конфіденційність інформації загалом;
- Розвиток демократичного суспільства за участі громадян через автоматизацію діяльності органів влади, що призведе до «прямої демократії».

Для того, щоб визначити принципи е-врядування, необхідно ідентифікувати особливості, що є характерними для країн де технології електронного врядування активно застосовуються [9]:

1. Відкритість і широке охоплення, – можливість громадян мати доступ до усіх послуг у будь-який час, оскільки ці послуги є електронними, що, своєю чергою, забезпечує відкритість і доступність органів влади.
2. Орієнтація на потреби споживача – органи влади мають можливість стежити за рухом інформації, наданої населенням через Інтернет-ресурси, аналізувати її та враховувати для забезпечення якісних персоніфікованих послуг.
3. Інтеграція послуг – самі послуги органів влади становлять інтегровану систему, що забезпечує комплексне надання послуг. Наприклад, за допомогою відповідного веб-порталу особа може легко продовжити термін дії посвідчення водія, не знаючи при цьому складної організаційної структури автоінспекції.

4. Партнерство між державою і приватним сектором – маючи на меті підвищити якість надання послуг, органи влади залучають до роботи громадські та волонтерські організації, вступаючи з ними у партнерські відносини, результатом яких, наприклад, є швидке та ефективне впровадження нових веб-порталів.

Згідно з Концепцією розвитку електронного врядування в Україні воно будується на наступних принципах:

- Пріоритетність електронної форми реалізації діяльності органів влади;
- Одноразове внесення інформації до загального реєстру з можливістю її подальшого використання із збереженням правил доступу до приватної та публічної інформації;
- Сумісність та електронна взаємодія всіх інформаційно-телекомунікаційних систем органів влади.

Розвиток інформаційного суспільства та інформаційних технологій стимулює країни й органи державного управління до прийняття концепції «електронного уряду». Вона спрямована на досягнення таких цілей [8]:

- зробити державні послуги якісними та доступними для представників бізнесу та громадян, максимально спростити і скоротити адміністративні витрати;
- підвищити якість управлінських процесів, здійснювати контроль над діяльністю органів державної та місцевої влади;
- забезпечити відкритість інформації щодо діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, надати суспільству доступ до інформації щодо підготовки та розробки рішень, указів;
- надавати громадянам інтегровані послуги через Інтернет [10];
- Розробка ефективних нормативно-правових актів для здійснення раціональної політики. Вирішення питань ідентифікації громадян і посвідчень особи, конфіденційності, захисту даних, питання юрисдикції в кіберпросторі, оподаткування електронної комерції, подолання кібер-злочинності і кібер-тероризму [8].

Згідно з теорією та практикою стратегічного планування та управління вказані цілі конкретизуються та деталізуються в системі стратегічних завдань. Серед завдань державної політики з впровадження електронного врядування, зокрема, передбачається [10]:

- Узгоджена цілеспрямована діяльність всіх органів державної влади та органів місцевого самоврядування до залучення інститутів громадянського суспільства;
- Вдосконалення державного управління, а також структур і функцій органів державної влади;
- Розробка інформаційної інфраструктури з застосуванням інформаційних технологій;
- Здійснення підготовки кадрів, що мають відповідну кваліфікацію, які б сприяли впровадженню елементів електронного врядування та у наданні адмінпослуг;
- Проведення навчання серед громадян щодо використання технологій електронного врядування;
- Розробка мотиваційної системи для держслужбовців та громадян у використанні електронного врядування;
- Забезпечити право громадян на захист публічної інформації;
- Покращити рівень якості використання технологій у державному управлінні;
- Деперсоніфікація у наданні адміністративних послуг, що може сприяти подоланню корумпованості державних органів;
- Інтеграція інформаційних ресурсів, та забезпечення їх зберігання на базі архівів, музеїв, бібліотек з вільним доступом.

Ці завдання потребують відповідного забезпечення. Ресурсне, нормативно-правове, організаційно-технічне, інформаційно-аналітичне, науково-методичне та інші види забезпечення, які здійснює держава, та забезпечує їх взаємодію.

1.2. Аналіз сучасного стану електронного врядування в Україні та його впливу на розвиток громадянського суспільства

Згідно з дослідженнями University Taubman Center for Public Policy, перехід від традиційного державного управління до «електронного врядування» припускає послідовне проходження п'яти основних етапів.

Близько 10-12 років тому, електронне врядування в Україні, за оцінками деяких фахівців, знаходилося між другим та третім етапами впровадження. Проте слід констатувати, що за останні роки електронне врядування стрімко почало розвиватися, та наразі функціонує на рівні четвертого етапу. Поштовхом для цього стало стійкий курс держави на впровадження електронних послуг, відкриття реєстрів та інші заходи.

З моменту запровадження воєнного стану та повномасштабної війни на території нашої країни, було обмежено доступ до державних реєстрів, окремих сайтів державних органів, до прикладу сайту Державної казначейської служби України. Так, Урядовою постановою від 24 березня 2022 року №364, яка набрала чинності 27 березня, внесено зміни до постанови від 6 березня 2022 року №209 «Деякі питання державної реєстрації та функціонування єдиних та державних реєстрів, держателем яких є Міністерство юстиції, в умовах воєнного стану» [11].

Таблиця 1.1

Етапи переходу від традиційного державного управління до «електронного врядування»

Назва етапу	Характеристика
1. Інформаційний (Information)	На цьому етапі забезпечуються 20%-ва урядова веб-присутність і створення регулярно оновлюваних урядових веб-сайтів з публікацією на них основної урядової інформації (нормативних актів, розпоряджень, постанов та ін.), посилань на міністерства і державні департаменти (освіти, охорони здоров'я, фінансів тощо).
2. Інтерактивний односторонній (One way interaction)	Він припускає вже 40%-ву веб-присутність уряду і має за мету забезпечити пасивну взаємодію громадян та уряду у державних організаціях на основі заданих користувачами критеріїв.

3. Інтерактивний (Two way interaction)	Його проходження означає вже 60%-ву урядову веб-присутність, яка реалізується в інтерактивній двосторонній взаємодії уряду і громадян шляхом передавання і приймання інформації в комп'ютерній мережі.
4. Транзакційний (Transaction)	Унаслідок його реалізації передбачається вже 80%-ва веб-присутність уряду, а основним завданням є забезпечення транзакційної взаємодії уряду і громадян, завдяки чому можливе надання послуг, здійснених онлайн на всіх стадіях. Прикладом таких послуг може слугувати подання заявок в електронній формі на одержання ліцензій на введення професійної діяльності, подання податкових декларацій, заяв на обмін документів тощо. На цьому етапі однією з серйозних проблем стає забезпечення безпеки роботи, тобто недопущення витікання конфіденційної інформації [10].
5. Проактивний (Targetisation)	Означає 100%-ву веб-присутність уряду і припускає, що уряд не тільки надає громадянам і комерційним структурам сервісні послуги, а й залучає громадян до ухвалення рішень і двостороннього діалогу на базі інтерактивних сервісів [10].

Джерело: [11].

Також, після введення воєнного стану в Україні доступ до більшості державних реєстрів був суттєво обмежений, що фактично унеможливило багато операцій на ринку нерухомості.

Наразі влада вже почала послаблювати заборони та поступово повертати повноцінне виконання функцій держави. Зокрема, Постановою Кабміну «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо діяльності нотаріусів та функціонування єдиних та державних реєстрів, держателем яких є Міністерство юстиції, в умовах воєнного стану» від 19.04.2022 р. № 480 внесено низку змін до нормативно-правових актів, що регулюють правила доступу до державних реєстрів та вчинення певних нотаріальних та реєстраційних дій, якими поступово знімається повне блокування роботи державних реєстрів. Зокрема, відновлюється доступ до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, та встановлюються окремі норми та правила щодо порядку доступу та вчинення реєстраційних дій [12]. 27 березня 2022 року набрали чинності зміни до постанови КМУ від 06.03.2022 № 209 «Деякі питання державної

реєстрації та функціонування єдиних та державних реєстрів, держателем яких є Міністерство юстиції, в умовах воєнного стану», передбачені вже згаданою постановою КМУ від 24.03.2022 № 364. Відповідно до підпункту 13 пункту 1 цієї Постанови, доступ користувачів до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно для отримання інформації з нього надається технічним адміністратором цього Реєстру тільки за допомогою прикладного програмного інтерфейсу Державного реєстру речових прав на нерухоме майно [22]. Таким чином, загальний доступ до згаданого Реєстру наразі все ще не відновлений, що значною мірою обмежує можливість пересічних громадян.

З початку війни також було закрито доступ до ЄДРСР. Як повідомляє Голова ДСА України Олексій Сальніков «Єдиний державний реєстр судових рішень було закрито для загального доступу 24 лютого 2022 року, у день, коли почалась збройна агресія російської федерації проти України. Зробили ми це з єдиною метою — задля безпеки. Ми мали зберегти реєстр, захистити його від кібератак загарбників, тобто від знищення, а також приховати інформацію про суддів і суди, які приймали рішення стосовно тих чи інших осіб, які могли б бути «цікаві» окупантам. На сьогодні ми значно посилили кіберзахист реєстру, він перебуває під посиленням моніторингом стану кіберзагроз, що дозволило відкрити його для всіх категорій користувачів. Доступ до ЄДРСР відкритий з 20 червня 2022 року. ДСА України зможе обмежувати доступ до Реєстру, якщо виявлятиме ознаки кіберзагроз [13]. З позитивних нововведень в умовах війни є подальша цифровізація державних послуг, які можуть надаватися онлайн через портал «Дія» та «Е-допомога». Наразі приватні особи можуть: 1) тримати статус ВПО шляхом подання заяви на порталі «Дія», та оформити відповідні виплати; 2) повідомити про пошкоджене майно внаслідок збройної агресії РФ; 3) отримати в застосунку «Дія» у цифровій формі документи, що посвідчують особу, навіть якщо вони не є біометричними, правовстановлюючі документи на транспортні засоби, страхові поліси, COVID-сертифікати. Така можливість

визначена Законом «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус» визначено, що для ідентифікації на території України громадяни можуть використовувати е-паспорт та е-паспорт для виїзду за кордон, що знаходяться в додатку «Дія». Водночас в умовах воєнного стану, паспорт, який має паперовий вигляд, термін дії якого вже закінчився та до якого своєчасно не вклеєно фото, є чинним документом, а в разі закінчення строку дії закордонного паспорта — такий строк може бути продовжено до 5 років під час внесення необхідної інформації органами державної міграційної служби безоплатно в день звернення. Також, наразі передбачено внесення до закордонного паспорта для виїзду за кордон батьків чи одного з батьків фото та загальної інформації про дитину. У «Дії» зараз можна знайти й інформацію, що повинна знаходитися у паперовому вигляді свідоцтва про народження дитини; 4) оформлення компенсації за працевлаштування, прихистку ВПО[14,с.388-389] [23].

Разом з вищенаведеним є й проблемні аспекти реалізації таких нових можливостей в «Дії». Якщо здійснити аналіз численних публікацій в ЗМІ, соцмережах, відгуків користувачів на застосунок «Дія» в AppStore та PlayМаркет, можна дійти висновку, що попри однозначно вірну та правильну ідею використання цифрових можливостей та викликів сьогодення залишаються прогалини в законодавстві, та помилки в технологічній сфері.

РОЗДІЛ 2.

ОПТИМІЗАЦІЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЕЛЕКТРОННОГО ВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ ДЛЯ ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

2.1. Перспективи застосування новітніх управлінських технологій на прикладі порталу державних послуг “iGov”

Безперервний процес створення, впровадження та розвитку складних соціальних систем, до яких відноситься електронне урядування, передбачає представлення його послідовністю етапів, кожен з яких характеризується специфічною метою, сукупністю критеріїв її досягнення, завдань, часовими рамками, задіяними ресурсами тощо, але системно взаємозв’язаними та об’єднаними кінцевою метою системи й умовами збереження її цілісності.

Команда волонтерів за підтримки Агенції електронного уряду разом із Міністерством економіки та Адміністрацією Президента у червні 2015 року створила портал державних електронних послуг iGov. Основна мета якого отримання довідок та документів в електронному вигляді чи попереднє їх замовлення, без очікування в черзі[21].

По факту проект за своєю побудовою є групою людей-інтузіастів, які основною своєю ціллю зробили боротьбу з корупцією і полегшення життя громадянам та бізнесу. Проте процес впровадження порталу у всіх регіонах України є неоднаковий, щоб зрозуміти причини такої неоднорідності пропонуємо розглянути спрощену «ідеальну» модель впровадження електронного врядування Команда волонтерів iGov використовує в своїй діяльності принцип Minimum Viable Product, згідно з цим принципом потрібно “витягувати” продукт з найменшим функціоналом, тобто нарощувати свою діяльність удосконалюючи її. Для прикладу “Надання довідки про відсутність (наявність) судимості або обмежень, передбачених кримінально-процесуальним законодавством України” спочатку запустили пілотну версію,

яка дозволяла подати заявку на отримання цієї довідки в електронній формі, таким чином, скоротивши кількість необхідних візитів до МВС з двох до одного.

Наступною стадією вони дають можливість не тільки замовляти, а й отримувати цю довідку дистанційно "Укрпоштою". Паралельно домовляються з держорганами, для яких ці довідки замовляються, щоб вони погодилися приймати їх в електронній формі, з накладеним ЕЦП - і тоді громадяни зможуть отримувати цю довідку по email [28].

Тобто питання відцифровування адміністративних послуг та переведення їх в онлайн режим це не тільки питання програмування а й комплексної взаємодії та впливу на систему державних органів загалом.

Портал дозволяє уникнути дрібних хабарів та позбавляє людини фізичної можливості контактувати з працівником [18].

Рис.2.1 Процес взаємодії громадянина з виконавцем послуги у разі замовлення послуги онлайн [17].

На вище приведеному рисунку видно, що портал є площадкою взаємодії громадянина та спеціаліста, виконавця-послуги, саме з допомогою порталу та такої взаємодії вирішується ряд питань, а саме:

- Економиться час як громадянина при замовленні послуги, так і працівника при опрацюванні;

- Позбавляється прямий контакт працівника з державним службовцем а отже уникається можливість дрібної корупції;
- У разі інтеграції порталу з базами даних або окремими системами електронного документообігу зменшується кількість паперу, тобто також включається складова економії ресурсів;
- На прийом громадян необхідна менша кількість працівників, тому проходить оптимізація державних органів.

Отже, можна говорити про те, що портал є посередником між громадянином та державним службовцем, вилучає прямий контакт та можливість корупційної складової, оптимізує кадровий склад та скорочує час. Портал надає однаково рівні умови для отримання тієї чи іншої послуги для всіх громадян.

Зараз портал нараховує 402 послуги доступні для замовлення в тому чи іншому регіоні країни та 109 в роботі. Для усвідомлення масштабу виконаної роботи, наведемо процес розробки та запуску однієї послуги. Процес взаємодії між державними органами та волонтерами на місцях є фактично однаковим для всіх областей і універсальним, тому не обов'язково розглядати його на конкретному прикладі а достатньо лише в загальному[26].

Координатор області домовляється з керівником відповідного місцевого органу щодо впровадження тієї чи іншої послуги, після погодження усіх необхідних нюансів, керівник органу назначає відповідальну особу за опрацювання певної послуги, група волонтерів збирає всю необхідну інформацію по послугі, бланки заяв, перелік необхідних документів, технологічні та інформаційні картки, графіки роботи, контактні дані та ін. Після цього вся необхідна інформація надається бізнес-аналітику, який розробляє послугу на порталі, волонтери тестують послугу на місці і після цього узгоджується дата релізу, впровадження певної послуги.

В свою чергу розробка послуги бізнес-аналітиком це складний процес, який включає декілька етапів та представлений в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Етапи розробки послуги бізнес-аналітиком

Назва	Характеристика
1. Збір інформації та попередня підготовка	Бізнес-аналітик отримує інформаційну та технологічну картку послуги, приклад заяви, бланки, шаблони документів реквізити для оплати (для платних послуг), графік прийому громадян (для послуг з електронними чергами), контакти відповідальної особи за відпрацювання заявок опрацьовує їх та виставляє завдання на github.
2. Розробка бізнес процесу	Створюється нова діаграма в проекті, де будуватиметься бізнес-процес, опрацьовуються інформаційні та технологічні картки для того щоб побудувати правильний бізнес процес, блоки послуги наповнюються інформацією та створюються принтформи для друку.
3. Підключення всіх необхідних сутностей	Створюються всі групи та користувачі, які будуть мати доступ для опрацювання тієї чи іншої послуги. На цьому етапі послуга підключається під конкретне місто, район, області, країну. Всі етапи опрацювання заявки з'єднуються між собою і будують систему бізнеспроцесу з логічним закінчення.
4. Тестування та реліз	Після того, як створений бізнес-процес він повинен бути якісно протестований, як самими БА так і працівниками, які будуть працювати з послугою, звіряється наявність всіх необхідних полів та граф для заповнення, якщо послугу протестовано, наступний крок є реліз послуги на бойовому. Оскільки є 5 різних серверів то з одного на якому відбувалось тестування під час та після версії робиться синхронізація зі всіма серверами. Коли послуга опиняється на бойовому сервері створюються бойові користувачі та громадянам послуга стає доступною для замовлення.

Джерело: [27].

Портал розроблений на основі технологій Node JS, Angular JS, Boortstap, Java, Activiti, Liqbaseta ін.. В основному бізнес аналітики користуються технологіями Java та Activiti, саме остання технологія дозволяє керувати користувачами та групами, тобто надає управлінський доступ на порталі.

Оскільки портал побудований по системі E-GOV 2.0, він повинен бути з'єднаний з різними базами даних, для того щоб державні органи не запитували у людей інформацію, яку вони можуть отримати без їхньої участі.

Програмісти інтегрують портал зі всіма базами даних, які надають згоду та доступ. Для прикладу надання послуги “Надання витягу з Єдиного державного реєстру МВС” відбувається без залучення працівників МВС до обробки звернення. База даних МВС інтегрована з порталом і при замовленні послуги система автоматично опрацьовує подані дані та надає відповідь громадянину протягом декількох хвилин [27].

Так само проведено інтеграцію з системою електронного запису Державної міграційної служби, у тих підрозділах в яких електронна черга регулюється за допомогою системи ДМС та терміналів черга є суцільною, громадянин може записатись на закордонний паспорт через портал та через термінал у відділенні. На даний час така можливість лише у декількох містах України.

На порталі є послуги трьох видів це:

1. Повністю електронна послуга, тобто процес замовлення та отримання послуги передбачає виключення контакту громадянина з державним органом. Як подача так і опрацювання заявок здійснюється виключно онлайн, громадянину не потрібно приходити в державний орган для того щоб забрати результат послуги не потрібно звертатись в державний орган самостійно.
2. Зменшення візитів до державних органів. Подача документів до державного органу здійснюється в електронному вигляді, проте для того щоб отримати рішення громадянин повинен прийти в державний орган за документом. Для таких послуг зараз в м. Дніпро проводиться пілотне впровадження коли громадянин може отримати рішення поштою.
3. Електронна черга, деякі послуги виключають можливість громадянина подати документи в електронному вигляді, це наприклад послуга по отриманню паспорта або водійських прав. Такі послуги передбачають особисту подачу документів та фізичну присутність громадянина в

державному органі, для того щоб підтвердити свою особисті, сфотографуватись або здати відбитки пальців. Проте, такі послуги зазвичай на практиці заставляють громадян просиджувати дуже багато часу в живій черзі за отриманням послуги, що також спричиняє корупцію. Саме для таких послуг створена електронна черга, яка дозволяє громадянину записати попередньо на подачу документів.

На порталі переважають послуги, які зменшують кількість візитів тобто такі в які не потребують візиту громадянина для подачі документів, частка таких 64%, звичайно доки портал не буде повністю готовим до всеукраїнської експлуатації не можливо надіятись на кращий результат [25].

Щодо найбільш популярних послуг, які уже доступні на Порталі державних послуг iGov, то такими є:

1. Надання витягу з Єдиного державного реєстру МВС;
2. Звернення громадян до міської ради;
3. Видача/заміна паспорта громадянина для виїзду за кордон;
4. Отримання субсидії на оплату житлово-комунальних послуг;
5. Видача паспорта громадянина для виїзду за кордон для дитини;
6. Надання довідки про притягнення до кримінальної відповідальності, відсутність (наявність) судимості або обмежень, передбачених кримінально-процесуальним законодавством України;
7. Призначення соціальної допомоги при народженні дитини;
8. Державна реєстрація фізичної особи – підприємця;
9. Внесення змін до реєстраційних даних фізичної особи-підприємця;
10. Реєстрація місця проживання особи (із опцією одночасного зняття з реєстрації з попереднього місця).

Отже, портал зроблено волонтерською командою iGov в рамках боротьби з корупцією в Україні та вдосконалення бізнес-процесів в наших державних органах. Портал державних послуг iGov він щонайменше економить людський час, а в загальному спрощує процес замовлення та

опрацювання послуг, робить спілкування громадян з чиновниками простим та зменшує можливість дрібної корупції [30].

2.2. Пропозиції щодо застосування новітніх управлінських технологій електронного врядування на місцевому рівні на прикладі Хмельницької області

Аналіз розвитку електронного врядування міста Хмельницький доцільно розглянути за допомогою когнітивної моделі. Проаналізувавши головні чинники розвитку електронного врядування Хмельницького були виявлені головні фактори, які відіграють вирішальну роль у цьому питанні.

Фактори, які є головними називаються – цільовими факторами. Задача полягає в тому, щоб забезпечити бажані зміни цільових факторів. Серед базисних факторів виділяється сукупність керуючих факторів, вони і є інструментом впливу на цільовий фактор, а отже на саму проблему. У даному випадку, саме за допомогою когнітивного моделювання, найоптимальнішим шляхом можна знайти важелі впливу на вирішення проблеми [20].

Для побудови моделі, було визначено ряд основних факторів впливу, а саме: 1. Розвиток електронного врядування в Хмельницькому – цільовий фактор; 2. Наявність політичної волі для впровадження системи електронного врядування – керуючий фактор; 3. Розвиток ІКТ – керуючий фактор; 4. Доступ громадян до мережі інтернет та цифрова грамотність – керуючий фактор; 5. Залученість громадян до процесу прийняття рішень – керуючий фактор; 6. Співробітництво із міжнародними партнерами, які просунулися у впровадженні електронного врядування – керуючий фактор; 7. Людський капітал (наявність компетентних фахівців у цій галузі) – керуючий фактор; 8. Економічний розвиток – керуючий фактор

Тепер розглянемо кожен з цих факторів:

Фактор 1 (цільовий) – Розвиток електронного врядування в Хмельницькому. Основне завдання когнітивного моделювання полягає у визначенні основних чинників, які впливають на процес розвитку електронного врядування на Хмельниччині.

Фактор 2 (керуючий) – Наявність політичної волі для впровадження системи електронного врядування є суттєвим чинником для подальшого впровадження електронного врядування в Хмельницькій області, адже головним локомотивом його реалізація є влада, яка ухвалює необхідні акти та виступає основним джерелом фінансування.

Фактор 3 (керуючий) – Розвиток ІКТ є значним чинником реалізації системи електронного врядування, оскільки забезпечує технічну базу для реалізації есистем і в той же час створює безперебійні канали комунікації із урядом-бізнесом-громадянам.

Фактор 4 (керуючий) – Доступ громадян до мережі інтернет та цифрова грамотність є вагомим фактором, адже за відсутності інтернету громадяни не матимуть необхідного доступу до системи е-врядування. Цифрова грамотність надає знання, які потрібні для користування цією системою.

Фактор 5 (керуючий) – Залученість громадян до процесу прийняття рішень є важливим чинником для розвитку е-врядування в Хмельницькій області, адже е-врядування функціонує за наявності такого каналу комунікації як «уряд-громадяни», за відсутності такого каналу е-система не працюватиме.

Фактор 6 (керуючий) – Прозорість та відкритість системи влади є одним із принципів е-врядування. За наявності довіри громадян до влади, буд і довіра до е-врядування.

Фактор 7 (керуючий) – Співробітництво із міжнародними партнерами, які просунулися у впровадженні електронного врядування є значущим фактором впливу на розвиток е-врядування, оскільки із досвідом інших держав та за їх підтримки процес впровадження є легшим та швидшим у зв'язку із запозиченням вже існуючих практик.

Фактор 8 (керуючий) – Людський капітал (наявність компетентних фахівців у цій галузі). Без кадрів будь-які практики неможливо впровадити, особливо в сфері ІКТ, наявність ІТ-спеціалістів та компетентних державних службовців є одним із базисів реалізації систем е-врядування.

Щоб дослідити зв'язки між факторами та їх вплив на цільовий фактор, було побудовано когнітивну модель системи за Чеддоком, де було проставлено відповідні контури зв'язків між факторами в межах від 0 до 1:

- 0,1 – слабкий вплив;
- 0,3 – помірний;
- 0,5 – істотний;
- 0,7 – сильний;
- 0,9 – дуже сильний вплив

Фактор 1 (цільовий) – 1. Розвиток електронного врядування в Хмельницькому. 2. Наявність політичної волі для впровадження системи електронного врядування є ініціатором усіх процесів із впровадження е-врядування, яке є, по суті, одним інструментом управління. (0,6). 3. Розвиток ІКТ є основною технічною базою для реалізації е-врядування на Хмельниччині (0,8). 4. Доступ громадян до мережі інтернет та цифрова грамотність є необхідним елементом, який надає доступ громадянам до участі в соціально-економічних подіях, має сильний вплив (0,7). 5. Залученість громадян до процесу прийняття рішень створює модель, яка необхідна для реалізації принципів е-врядування, помірно-сильний вплив (0,4). 6. Співробітництво із міжнародними партнерами, які просунулися у впровадженні електронного врядування допомагає втілити процеси швидше, опираючись на існуючий досвід, має сильний вплив (0,7). 7. Людський капітал (наявність компетентних фахівців у цій галузі) є базисом для втілення систем е-врядування; спеціалісти, які зможуть створити цю систему та підтримувати її виконання, має сильний вплив (0,8). 8. Економічний розвиток – створює фінансову основу для розвитку електронного врядування, має доволі сильний вплив (0,8).

Фактор 2 – Наявність політичної волі для впровадження системи електронного врядування 1. Стратегічне планування є прерогативою владних структур, при їх наявності розробляються необхідні плани та задачі для розвитку е-врядування та надається основне фінансування, має помірно-сильний вплив (0,5). 3. Не має прямого зв'язку. 4. Не має прямого зв'язку. 5. Тільки за наявності політичної волі керівництво може долучити громадян до процесу прийняття рішень, шляхом проведення консультацій, обговорень щодо своїх задач та дій тощо (0,8). 6. Не має прямого зв'язку. 7. Лише у владних структур лише є інструмент мотивації майбутніх спеціалістів, тому має не великий вплив на створенням людського капіталу, має помірний зв'язок (0,4). 8. Економічний розвиток має доволі сильний зв'язок на політичну волю громадян, адже чим вищий економічний розвиток, тим вище волевиявлення громадян (0,6)

Фактор 3 – Розвиток ІКТ 1. За відсутності потужної технічної бази електронне врядування не буде працювати, має дуже сильний вплив (0,9). 2. Не має прямого зв'язку. 4. Розвиток ІКТ має вплив на збільшення покриття інтернет-покриття та створює потребу у більшій цифровій грамоті (0,7) 5. Не має прямого зв'язку. 6. Розвиток ІКТ значним чином пришвидшиться за наявності співробітництва із міжнародними партнерами, має сильний зв'язок (0,5). 7. Розвиток ІКТ створює попит для висококваліфікованих спеціалістів, має дуже сильний зв'язок (0,9). 8. Економічний розвиток має дуже сильний вплив на розвиток ІКТ (0,9).

Фактор 4 - Доступ громадян до мережі інтернет та цифрова грамотність 1. Інтернет в реалізації електронного врядування є інструментом забезпечення комунікації, так званим «топливом для автомобіля». Знання про використання, яким чином користуватися благами е-врядування теж забезпечує ефективнішу комунікацію (0,5). 2. Не має прямого зв'язку. 3. Розвиток ІКТ не має змісту без користувачів створених продуктів (0,8). 5. Наявність інтернету та цифрової грамотності створює більшу залученість громадян до процесів прийняття рішень, проте не є першочерговим фактором впливу (0,3). 6. Не має прямого

зв'язку. 7. Спеціалісти забезпечують більше покриття інтернетом та працюють над інформаційною кампанією із цифровою грамотністю, має слабкий зв'язок (0,2). 8. Економічний фактор має помірний вплив (0,4).

Фактор 5 – Залученість громадян до процесу прийняття рішень

1. Залученість громадян до процесу прийняття рішень є однією із цілей електронного врядування, має доволі сильний вплив (0,6). 2. Політична воля управління має значний вплив на долучення громадян до процесів влади. Без цієї волі процес долучення неможливий (0,8). 3. Не має прямого зв'язку. 4. Не має прямого зв'язку. 6. Не має прямого зв'язку. 7. Для залученості громадян до процесу прийняття рішень не потрібна велика кількість спеціалістів, тому цей фактор не має сильного впливу (0,1). 8. Економічний розвиток має помірний вплив на роль громадян у процесі прийняття рішень (0,3).

Фактор 6 – Співробітництво із міжнародними партнерами, які просунулися у впровадженні електронного врядування

1. Обмін досвідом є каталізатором розвитку в електронному врядування. До прикладу, за підтримки Швеції в Хмельницькій області були реалізовані ряд заходів із посилення електронної демократії (0,4). 2. Не має прямого зв'язку. 3. Розвиток ІКТ має помірний вплив на міжнародне співробітництво (0,3). 4. Не має прямого зв'язку. 5. Залученість громадян до процесу прийняття рішень має не сильний вплив на міжнародне співробітництво (0,1). 7. Людський капітал має істотний вплив на міжнародне співробітництво (обмін кадрами) (0,4). 8. Економічний розвиток має істотний вплив на міжнародне співробітництво (0,4).

Фактор 7 – Людський капітал (наявність компетентних фахівців у цій галузі)

1. Висококваліфіковані кадри забезпечують реалізацію е-врядування, адже за відсутності виконавців поставлених задач процес розвитку не є можливим (0,7). 2. Не має прямого зв'язку. 3. Розвиток ІКТ має сильний вплив на розвиток людського капіталу (0,6). 4. Доступ до мережі інтернет та цифрова грамотність мають помірний вплив на людський потенціал (0,5). 5. Не має прямого зв'язку. 6. Міжнародні партнери можуть бути зацікавлені у наших

спеціаліста та пропонувати обмін досвідом (0,5). 8. Економічний розвиток має сильний вплив на розвиток людського капіталу (0,7).

Фактор 8 – Економічний розвиток 1. Розвиток електронного врядування значним чином збільшує економічне зростання. До прикладу, відповідно до переваг електронного врядування, до них входить економія на канцелярських товарах, папері, що значним чином є затратним. Має сильний вплив (0,8). 2. Не має прямого зв'язку. 3. Розвиток ІКТ має помірний вплив на розвиток економіки (0,4). 4. Не має прямого зв'язку (0,5).

Таблиця 2.2

Взаємодія факторів когнітивної моделі

Фактори	1	2	3	4	5	6	7	8
Розвиток е-врядування в Хмельницькій області (1)	0	0,5	0,9	0,5	0,6	0,4	0,7	0,8
Політична воля (2)	0,6	0			0,8			
Розвиток ІКТ (3)	0,8		0	0,8		0,3	0,6	0,4
Мережа інтернет та цифрова грамотність (4)	0,7		0,7	0			0,5	
Громадяни і процес прийняття рішень (5)	0,4	0,8		0,3	0	0,1		0,3
Міжнародне співробітництво (6)	0,7		0,5			0	0,5	0,6
Людський капітал (7)	0,8	0,4	0,9	0,2	0,1	0,4	0	0,8
Економічний фактор (8)	0,8	0,6	0,9	0,4	0,3	0,4	0,7	0

Джерело[31].

Наступний етап створення когнітивної моделі – виділення контурів зворотного зв'язку та розрахунок взаємодії факторів. Результати представлені у додатку А.1.

Значення узагальнених контурів зворотного зв'язку когнітивної моделі розвитку електронного врядування на Хмельниччині для факторів системи, які розташовані на головній діагоналі матриці результатів (див. додаток А1.1) більше за 1. Тому отриману матрицю необхідно нормалізувати. Для нормалізації обрано число 65. Дані нормалізованої матриці розміщені у додатку А.2

Діагональ в таблиці відображає контури зворотного зв'язку. Проведемо якісний аналіз впливу зворотного зв'язку. Це дасть нам змогу зробити висновки про вплив цих факторів на стабільність чи не стабільність системи. На основі результатів проведених розрахунків побудовано гістограму (рис. 2.1), яка дозволяє детально розглянути значення контурів зворотного зв'язку

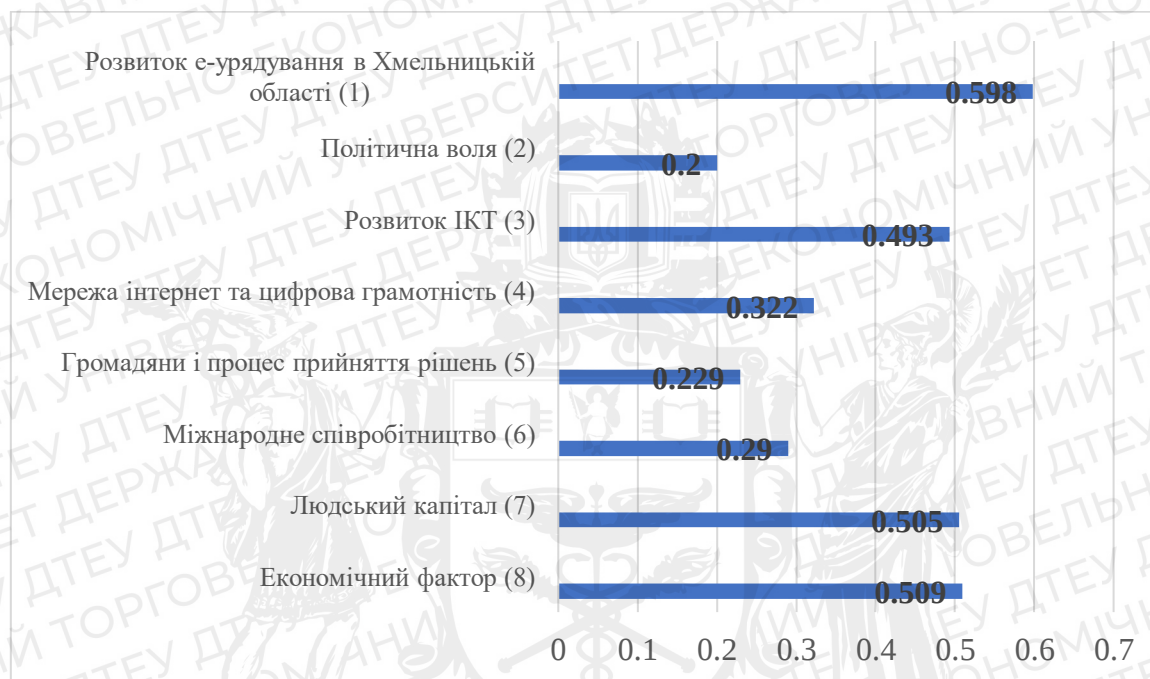

Рис. 3.1 Значення контурів зворотного зв'язку когнітивної моделі розвитку електронного врядування в Хмельницькому регіоні.

Джерело: розраховано автором за статистичними даними

Проаналізуємо контури узагальненого зворотного зв'язку. Дестабілізуючими факторами в системі виступають фактори: «Політична воля», коефіцієнт зворотного зв'язку якого складає (0,2) «Розвиток ІКТ», коефіцієнт зворотного зв'язку якого складає (0,493), «Мережа інтернет та цифрова грамотність», коефіцієнт зворотного зв'язку якого складає (0,322), «Громадяни і процес прийняття рішень», коефіцієнт зворотного зв'язку якого складає (0,229), «Міжнародне співробітництво» з узагальненим коефіцієнтом (0,29), «Людський капітал» з узагальненим коефіцієнтом (0,505). Найбільший дестабілізуючий вплив на систему демонструють фактори «Розвиток електронного врядування в Хмельницькій області», коефіцієнт зворотного зв'язку якого складає (0,598) та Економічний розвиток», коефіцієнт

зворотного зв'язку якого складає (0,509). Це означає, що ці фактори є найбільш чутливими до змін і слід приділяти їм особливу увагу, підтримуючи його високий рівень [31].

Враховуючи цю гістограму в когнітивній моделі відсутні будь-які стабілізуючі фактори, це пов'язані, що розвиток системи е-врядування на Хмельниччині є порівняно «молодим» та сама система є дуже стрімкою та у постійному русі. Можливо, з часом система стабілізується та почне працювати більш ефективніше. Цю тенденцію можна буде проаналізувати при розробленні сценаріїв в наступному пункті.

Далі потрібно розрахувати визначення впливу факторів системи, який враховує її реакцію за формулою:

Для визначення коефіцієнтів взаємовпливів використана формула (2.1).

$$K_{ij}^* = K_{ij} \cdot \frac{1}{1 - R_i},$$

де K_{ij}^* – приведений коефіцієнт впливу i -го фактору на j -й фактор системи, що враховує реакцію системи на зміни у факторі i ;

K_{ij} – коефіцієнт впливу i -го фактору на j -й фактор системи, який отримується з нормалізованої таблиці розрахунків;

R_i – нормалізоване значення узагальненого коефіцієнта зворотного зв'язку i -го фактору системи.

Отримані у результаті розрахунків значення узагальнених коефіцієнтів зворотного зв'язку показані в табл. А.3.

За результатами розрахунків табл. А.3 будемо гістограми впливу факторів системи на цільовий – Розвиток електронного врядування на Хмельниччині (рис. 2.2). Проаналізуємо результати впливу факторів на цільовий.

Враховуючи ці дані можна стверджувати, що найбільший позитивний вплив на цільовий фактор має «Економічний розвиток». Пояснюється це тим, що за наявності економічного розвитку в області, можливе фінансування усіх сфер електронного врядування. Без фінансового впливання неможливий

розвиток. В рамках Програми цифрового розвитку 2021-2025 рр. загальний обсяг фінансування був закладений 50 150,0 тис. грн. При цьому, варто ще враховувати впливання з боку комунальних підприємства «Хмельницький інфоцентр», яке отримувало фінансові гранти, за допомогою яких розробляли сайт «My city».

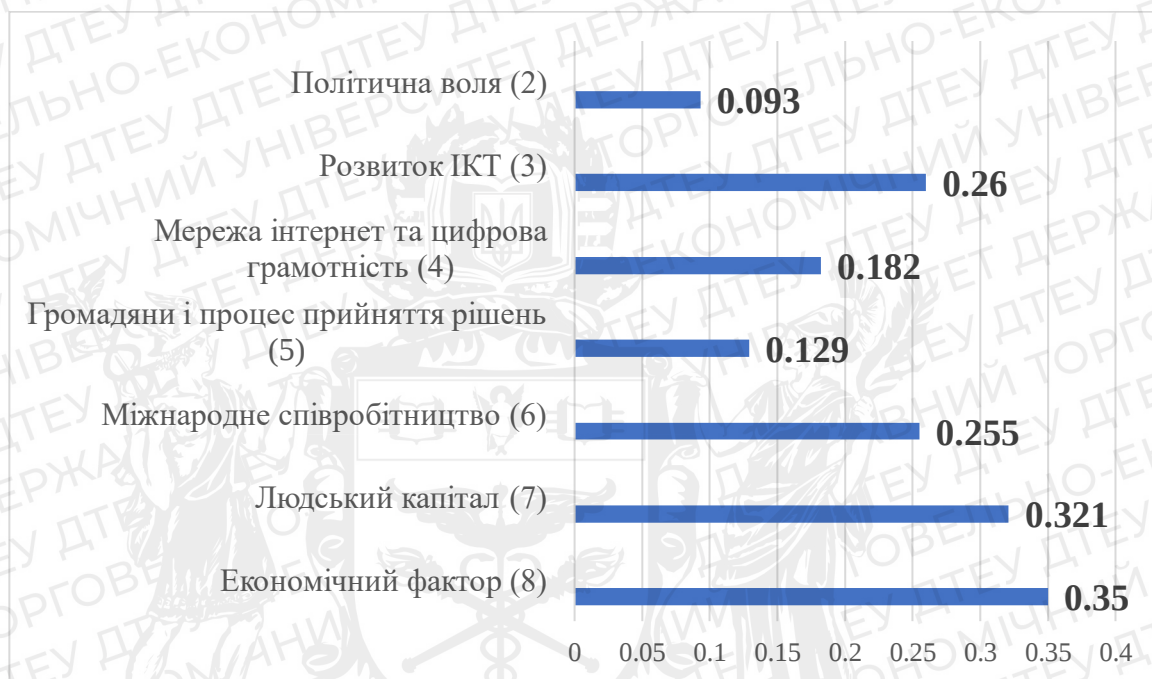

Рис. 2.2 Вплив факторів на цільовий («Розвиток електронного врядування на Хмельниччині»)

Джерело: розраховано автором за статистичними даними

Також потрібно виокремити ще один фактор, який позитивно впливає на цільовий «Розвиток електронного врядування у Хмельницькому регіоні» - це «Людський капітал». В Хмельницькому наявні навчальні заклади, які забезпечують необхідними знаннями та навиками студентів з метою зробити з них спеціалістів, зокрема Хмельницький національний університет.

Окрім того, має позитивний вплив фактор «Розвиток ІКТ» на цільовий. На Хмельниччині наявний свій власний портал, який містить необхідну інформацію для державних службовців, бізнесу та громадян. Крім того, цей сайт надає ряд важливих послуг для всіх цих суб'єктів: для службовців – доступ до інформаційної бази, бізнес – інформація про перспективи інвестування в Хмельниччину, для громадян – був створений розділ «Мій

кабінет», де вони можуть записатися онлайн на чергу в ЦНАП, подати запит на електронну заяву на отримання довідки про склад сім'ї, замовити видачу копій рішень, витягів з прийнятих рішень міської ради та виконавчого комітету, інформацію про відсутність (наявність) земельної ділянки на території м. Хмельницького, довідки, копій, витягів стосовно стажу роботи, нарахування заробітної плати за час роботи на ліквідованих підприємствах, установах. Окрім того, існує мобільний додаток цього порталу для зручності користування.

Найменшого впливу на цільовий фактор має «Політична воля». Це пов'язано із тим, що хмельницькі громадяни не бажають виражати своє волевиявлення на виборах. На останніх виборах у жовтні 2020 року явка складала 37,4%, у 2015 році цей показник склав 45,27% [24].

Отже, була розроблена математична модель розвитку електронного врядування, в якій було виділено цільовий і керуючі фактори та було проаналізовано їх вплив їх взаємодій та наслідки їх реакцій на всю систему. Було встановлено, що система не має стабілізуючих факторів, наявні лише дестабілізуючі. Це було пояснено лише зародженням розвитку цієї системи.

Найбільшого позитивного впливу на «Розвиток електронного врядування» мають такі фактори: «Економічний розвиток», «Людський капітал», «Розвиток ІКТ». Найменшого впливу має фактор «Політична воля».

Отримавши аналітичні дані щодо стану системи «Розвиток електронного врядування», можемо зробити прогнози, які можливо відбудуться за збереження існуючих трендів.

Розглянуто три сценарії, які змодельовано для розуміння, яким чином розвиватиметься система.

Сценарій 1. Із статистичних даних можемо прослідкувати певний системний характер у економічному розвитку Хмельниччини. Рівень валового регіонального продукту постійно зростає за останні 5 років, показуючи позитивну динаміку, а рівень безробіття поступово знижується. З цього виходить, що економічний розвиток є сталим трендом (звісно якщо не

трапиться якийсь «чорний лебідь»). А це означає, що із зростанням економічних темпів, посилюватиметься розвиток систем електронного врядування на Хмельниччині, тому у вихідній матриці взаємодії факторів когнітивної моделі оцінюємо вплив «Економічного розвитку» цільовий фактор «Розвиток електронного врядування на Хмельниччині» на 0,9. Представимо результати у вигляді таблиці (табл А.4).

Створюємо когнітивну модель, де було виділено контури зворотного зв'язку та розрахунок взаємодії факторів. Результати представлені у додатку А.5.

Значення узагальнених контурів зворотного зв'язку когнітивної моделі розвитку електронного врядування на Хмельниччині для факторів системи, які розташовані на головній діагоналі матриці результатів (див. додаток А.5) більше за 1. Тому отриману матрицю необхідно нормалізувати. Для нормалізації обрано число 65. Дані нормалізованої матриці розміщені у додатку А.6.

Для розуміння яким чином посилення впливу «Економічного фактору» потрібно розрахувати визначення впливу факторів системи, який враховує її реакцію за формулою (2.1).

Отримані у результаті розрахунків значення узагальнених коефіцієнтів зворотного зв'язку показані в табл. А.7.

За результатами розрахунків табл. А.7 будуємо гістограми впливу факторів системи на цільовий – Розвиток електронного врядування на Хмельниччині (рис. 2.3). Проаналізуємо результати впливу факторів на цільовий.

Враховуючи ці дані можна стверджувати, що у випадку посилення впливу фактора «Економічний розвиток» на цільовий фактор «Електронне врядування», зв'язок між цими факторами посилюватиметься та продовжуватиме позитивну динаміку розвитку.

Окрім того, посилиться вплив фактору «Людський капітал» та «Розвиток

ІКТ». Загалом порівнюючи із сьогодишньою ситуацією, можна зробити висновок, що усі впливи факторів на цільовий фактор посиляться, що значним чином пришвидшить розвиток електронного врядування в Хмельницькому регіоні. Розвиток ІКТ значним чином буде пришвидшений, а міжнародне співробітництво покращиться.

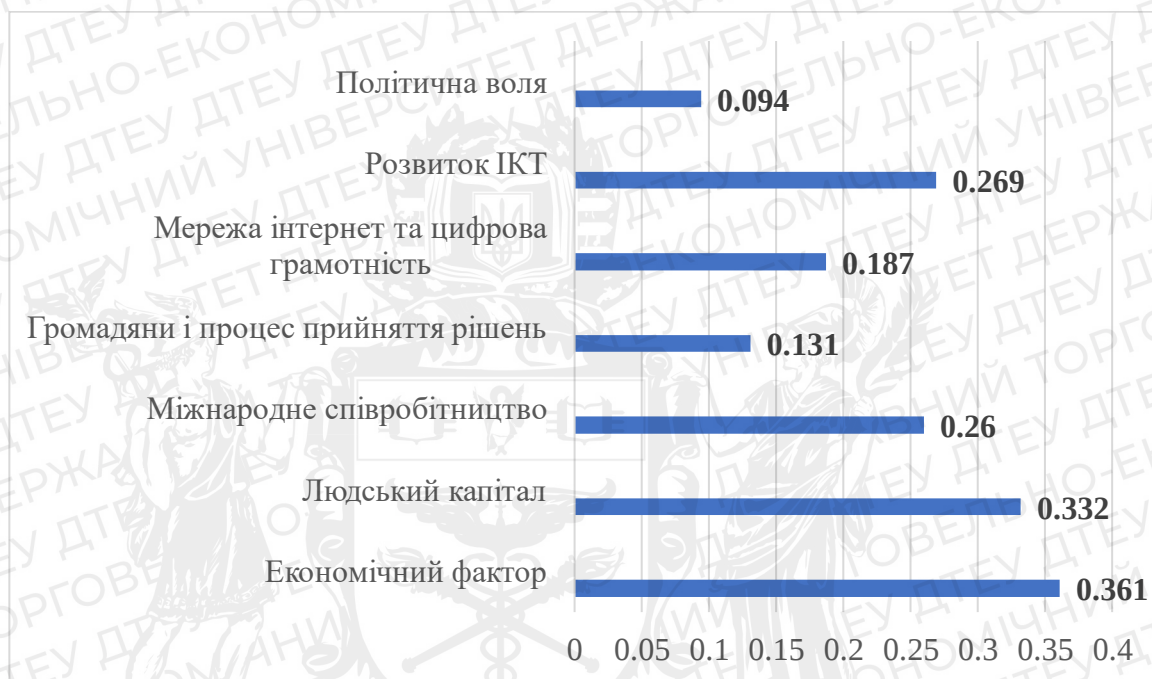

Рис. 2.3 Вплив факторів на цільовий («Розвиток електронного врядування на Хмельниччині»)

Джерело: розраховано автором за статистичними даними

Сценарій 2. У зв'язку з тим, що фактор «Доступ до мережі інтернет та цифрова грамотність» мають один із найменших впливів на систему, варто розглянути яким чином розвиток цього фактору може вплинути на електронне врядування в цілому. Існує динамічна тенденція, кількість громадян, які мають доступ до мережі інтернет з кожним роком зростає. У вихідні матриці взаємодії факторів когнітивної моделі оцінюємо вплив «Доступ до мережі інтернет та цифрова грамотність» на цільовий фактор «Розвиток електронного врядування на Хмельниччині» на 0,8. Представимо результати у вигляді таблиці (табл А.8).

Створюємо когнітивну модель, де буде виділено контури зворотного зв'язку та розрахунок взаємодії факторів. Результати представлені у додатку А.9.

Значення узагальнених контурів зворотного зв'язку когнітивної моделі розвитку електронного врядування на Хмельниччині для факторів системи, які розташовані на головній діагоналі матриці результатів (див. додаток А.9) більше за 1. Тому отриману матрицю необхідно нормалізувати. Для нормалізації обрано число 65. Дані нормалізованої матриці розміщені у додатку А.10.

Для розуміння яким чином посилення впливу «Економічного фактору» потрібно розрахувати визначення впливу факторів системи, який враховує її реакцію за формулою (2.1). Отримані у результаті розрахунків значення узагальнених коефіцієнтів зворотного зв'язку показані в табл. А.11.

За результатами розрахунків табл. А.11. будуюмо гістограми впливу факторів системи на цільовий – Розвиток електронного врядування на Хмельниччині (рис. 2.4). Проаналізуємо результати впливу факторів на цільовий.

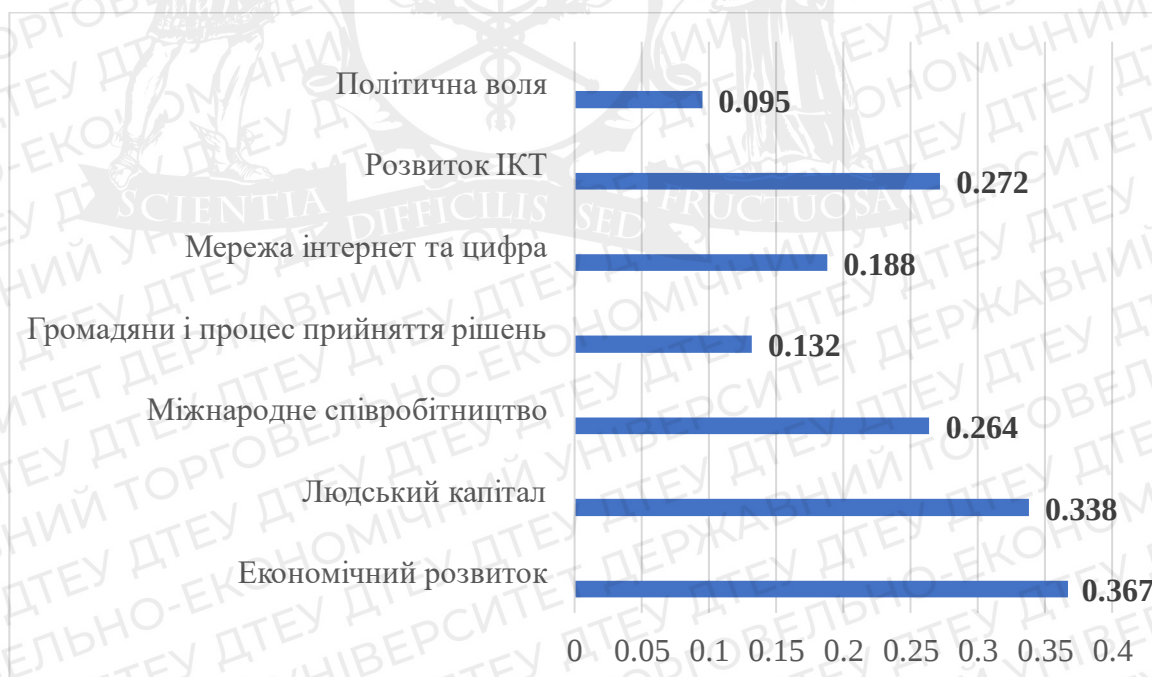

Рис. 2.4 Вплив факторів на цільовий («Розвиток електронного врядування на Хмельниччині»)

Джерело: розраховано автором за статистичними даними

Згідно із цих даних можна стверджувати, що у випадку забезпечення більшого доступу мережі інтернет та цифрової грамотності посилиться вплив фактору «Економічний розвиток» на систему, як і в попередній моделі зросте вплив «Людського капіталу» та «Розвиток ІКТ».

Сценарій 3. У 2020 році відбулася масштабна глобальна економічна криза через пандемію коронавірусу. Об'єктивно оцінюючи економічну канву є очевидним те, що відбуватиметься спад валового регіонального продукту. Глобальна криза має вплив на національний рівень, відповідно національний рівень має вплив на місцевий.

У цьому сценарії пропонується розглянути такий розвиток подій, що при умові падіння рівня валового регіонального продукту, сила впливу фактору «Економічний розвиток» знизиться, тому у вихідній матриці взаємодії факторів когнітивної моделі оцінюємо вплив «Економічного розвитку» цільовий фактор «Розвиток електронного врядування на Хмельниччині» на 0,7. Представимо результати у вигляді таблиці (табл. А.12). Створюємо когнітивну модель, де буде виділено контури зворотного зв'язку та розрахунок взаємодії факторів. Результати представлені у додатку А.13.

Значення узагальнених контурів зворотного зв'язку когнітивної моделі розвитку електронного врядування на Хмельниччині для факторів системи, які розташовані на головній діагоналі матриці результатів (див. додаток А.13) більше за 1. Тому отриману матрицю необхідно нормалізувати. Для нормалізації обрано число 65. Дані нормалізованої матриці розміщені у додатку А.14.

Для розуміння яким чином посилення впливу «Економічного фактору» потрібно розрахувати визначення впливу факторів системи, який враховує її реакцію за формулою (2.1). Отримані у результаті розрахунків значення узагальнених коефіцієнтів зворотного зв'язку показані в табл. А.15. За результатами розрахунків табл. А.15 будуємо гістограми впливу факторів системи на цільовий – Розвиток електронного врядування на Хмельниччині (рис. 2.5). Проаналізуємо результати впливу факторів на цільовий [29].

Відповідно до цієї гістограми можна зробити, що сила впливу керуючих факторів значним чином зменшиться. В свою чергу, найбільшого позитивного впливу має «Економічний розвиток», «Людський капітал» та «Розвиток ІКТ».

За для розуміння яким чином вплине розвиток цих 3 сценаріїв на систему. Пропоную розглянути табл. 2.2, в якій представлені всі фактори з урахуванням їх реакції на систему, зокрема на цільовий фактор.

Рис. 2.5 Вплив факторів на цільовий («Розвиток електронного врядування на Хмельниччині»)

Джерело: розраховано автором за статистичними даними

Відповідно до цих даних найсприятливішим сценарієм розвитку є 1 сценарій. Це є доволі очевидним, адже із збільшенням темпів економічного розвитку, автоматично збільшиться кількість людського капіталу та пришвидшиться розвиток ІКТ. Це матиме в свою чергу позитивний вплив на систему і покращить взаємодію її факторів на 2,81%.

Таблиця 2.2

Зведені результати сценаріїв впливу керуючих факторів моделі на цільовий

Фактори	Вихідна модель	Сценарій 1	Сценарій 2	Сценарій 3
Політична воля	0,093	0,09	0,09	0,09
Розвиток ІКТ	0,260	0,27	0,27	0,25
Мережа інтернет та цифрова грамотність	0,182	0,19	0,19	0,18
Громадяни і процес прийняття рішень	0,129	0,13	0,13	0,13
Міжнародне співробітництво	0,255	0,26	0,26	0,25
Людський капітал	0,321	0,33	0,34	0,31
Економічний фактор	0,350	0,36	0,37	0,34
Сума	1,59	1,63	1,66	1,55
Зміна по відношенню до вихідної моделі, %		2,81	1,33	6,65

Джерело: [19].

Сценарій 2 є оптимальним сценарієм розвитку подій. При збільшенні кількості користувачів мережі інтернет покращення в системі відбудеться на 1,33%. Сценарій 3 матиме негативний вплив на систему. При падінні показників економічного розвитку спостерігатиметься «просідання» усіх факторів системи та системи в цілому

В першу чергу, для Хмельниччини варто розвивати свій економічний потенціал, адже цей фактор є визначальним для розвитку системи в цілому. Звісно, у період пандемії цей тренд зберігати доволі складно, але будь-яка система підлаштовується під існуючі обставини і відповідно до регресійної моделі, економічні показники з часом будуть зростати.

Також економічний фактор створює фінансову основу для розвитку ІКТ, що технічною основою для реалізації електронного врядування. Без необхідного оснащення не буде можливість розробляти сервіси та послуги.

За наявності економічного розвитку, буде розвиватися людський капітал. При високих темпах економіки кількість робочих місць збільшується,

а рівень безробіття падає. Відповідно це створить основу для спеціалістів розробляти нові інновації [19].

Також при збільшенні кількості людей із доступом до мережі інтернет система електронного врядування буде ефективніше працювати. Цей крок є доволі не дорогим та не вимагає багато зусиль у втіленні. Наприклад, міська влада може співпрацювати із національними/місцевими інтернет-провайдером та розширювати інтернет-покриття в усіх регіонах Хмельниччини. Здебільшого, відсутність інтернету спостерігається у селах, тому при співробітництві можна буде розширити сферу дії інтернету.

Отже, представлені рекомендації стосуються здебільшого економічного розвитку, тільки за його наявності можливий розвиток електронного врядування на Хмельниччині. Із збільшенням валового регіонального продукту розпочався рух у напрямку розвитку цієї системи (наприклад, перга Програма цифрового розвитку була прийнята у 2015 році, і зростання валового регіонального продукту розпочалося цього ж року). Якщо буде економічний розвиток, буде і розвиток інформаційно-комунікаційних технологій та людського капіталу. Ці 3 елементи є основою для розвитку електронного уряду у Хмельницькій області. При розбудові цих факторів система буде працювати ефективно та динамічно.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Електронне врядування як феномен почало розвиватися із другої половини XX століття. В ході дослідження було визначено таку теоретичну основу: теорія інформаційного суспільства, теорія нового державного менеджменту та теорія політичних мереж. В науковій спільноті відсутнє єдине визначення поняття «електронне врядування», тому до нього підходять із різних точок зору. Основними принципами, за яких може функціонувати електронне врядування, прозорість та відкритість влади, партнерство уряд-бізнесу-громадян. Моделі е-врядування пояснюють природу взаємодії суб'єктів: уряд – бізнес – громадяни.

Україна лише розпочинає свій шлях у сфері електронного врядування. В Україні доволі розгалужена законодавча база для впровадження концепції електронного уряду, проте довготривала відсутність політичної волі рухатися у цьому напрямку, стала причиною технічної відсталості. Із обранням євроатлантичного вектору у своїй зовнішній політиці Україна почала активно долучатися до всіх систем Європейського Союзу, в тому числі й до цифрової.

Розвиток електронного врядування на Хмельниччині є пріоритетним напрямком для ефективного містобудування. Хмельницька влада активно працює над створенням та постійним наповненням порталів відкритих даних з метою зробити свою діяльність більш прозорою та доступною для кожного містянина. Створений веб-портал «My city» є дієвою ініціативою в прагненні укріплювати принципи електронного врядування. Керівництво Хмельниччини продовжує працювати у сфері створення баз даних, які є основою для розбудови електронного уряду.

За для того, щоб розробити математичну модель була використана когнітивна модель, відповідно до якої були визначені 8 факторів – 1 цільовий і 8 керуючий. В рамках цього моделювання було визначено, що в системі «Розвиток електронного врядування» відсутні стабілізуючі фактори, що на

перший погляд може створити ілюзію неефективності системи, але система електронного врядування була запущена лише 5 років тому, тому є дуже молодою і для розвитку системи спочатку виключно дестабілізуючі фактори є каталізатором сильнішого розвитку.

Було визначено, що найбільшого позитивного впливу на систему мають такі фактори як «Економічний розвиток», «Розвиток ІКТ» та «Людський капітал».

На основі цієї математичної моделі були розроблені 3 сценарії розвитку подій: 1 – посилення економічного впливу, який в перспективі збільшить ефективність, 2 – збільшення кількості користувачів мережі інтернет, який матиме помірний вплив на систему та 3 – погіршення економічного стану, який доволі негативно вплине на саму систему. Наявність цих сценаріїв створює основу для розробки рекомендацій для керівництва Хмельниччини, в першу чергу, рекомендації стосуються економічної сфери, зокрема посилення економічного розвитку, що, в свою чергу, приведе до посилення і інших факторів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про інформацію : Закон України : [від 2 жовтня 1992 року (зі змінами)]
// Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48 від 01.12.1992.
2. Коліушко І.Б. Електронне врядування – шлях до ефективності та прозорості державного управління / І.Б. Коліушко, М.С. Демкова // Інформаційне суспільство. Шлях України. – К. : Бібліотека інформ. суспільства, 2019. – С. 138–143;
3. Єганов В.В. Проблеми та перспективи впровадження системи електронного врядування в Україні // www.kbuara.kharkov.ua.
4. Баранов А.А. Права людини і захист персональних даних / А.А. Баранов, В.М. Брижко, Ю.К. Базанов. – Х. : Фоліо, 2018. – 280 с.
5. Костенко, І.В. «Основні принципи електронного врядування» / І. Костенко// Часопис Київського університету прав – 2019/4 С. 112-121.
6. Демкова М. Матеріали дистанційного курсу —Технології е-врядування// / М. Демкова [Електронний ресурс]: Матеріали дистанційного курсу. – Режим доступу : <http://www.znannya.org/?view=concept:318>
7. Ірхин Ю.В. «Електронний уряд»: теорія і практика // Державна служба. - 2017.- №4.- С. 163-173
8. Соломко Ю. Електронне врядування: поняття, сутність, принципи та напрями розвитку / Ю. Соломко // Ефективність державного управління. - 2018. - Вип. 2. - С. 135-143. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efdu_2018_2_16.
9. Електронне врядування. Опорний конспект лекцій. Дзюба С.В., Жияєв І.Б., Полумієнко С.К, Рубан І.А., Семенченко А.І. За ред. А.І. Семенченка. – Київ, 2020.
10. E-Government Survey 2020 Digital Government in the Decade of Action for Sustainable Development with addendum on COVID-19 Response. URL: [https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2020-Survey/2020 UN EGovernment Survey \(Full Report\).pdf](https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2020-Survey/2020%20UN%20EGovernment%20Survey%20(Full%20Report).pdf)

11. Деякі питання державної реєстрації та функціонування єдиних та державних реєстрів, держателем яких є Міністерство юстиції, в умовах воєнного стану : Постанова Кабінету Міністрів України від 06.03.2022 №209
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/209-2022-%D0%BF#Text>

12. Що змінилося у сфері нерухомості під час воєнного стану з прийняттям Постанови № 480. Інформаційний матеріал. URL : https://jurliga.ligazakon.net/news/211025_shcho-zmnilosya-u-sfer-nerukhomost-pd-chas-vonnogo-stanu-z-priynyattyam-postanovi--480

13. Доступ до всіх судових рішень відновили, але ЄДРСР працює поки що в тестовому режимі. Інформаційний матеріал. URL: <https://www.dzakupivli.com.ua/news/1630-dostup-do-vsh-sudovih-rshen-vdnovili-ale-drsr-pratsyu-poki-shcho-v-testovomu-rejim>

14. Белікова М.І. Цифровізація публічного адміністрування в умовах воєнного стану. «Наукові інновації та передові технології» (Серія «Державне управління», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»): журнал. 2022. № 8(10) 2022. С. 381-393.

15. Статус внутрішньо переміщеної особи в Україні. Інформаційний матеріал. URL: https://jurliga.ligazakon.net/news/211039_status-vnutrshno-peremshcheno-osobi-v-ukran

16. Інформаційний матеріал з сайту МД Media Sapiens. URL: <https://ms.detector.media/trendi/post/29945/2022-07-29-mayzhe-200-tysyach-ukraintsiv-dosi-ne-otrymaly-status-vpo-ta-groshovudopomogu-cherez-diyu/>

17. Портал державних послуг «iGov». Офіційний портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://igov.org.ua/>

18. Калішенко Є. ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОГО ВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ // ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО. – 7/2019. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://pgpjjournal.kiev.ua/archive/2019/7/26.pdf>

19. Дюжник Д.О. Електронне врядування в Україні: стан впровадження та перспективи розвитку // Журнал східноєвропейського права. – 2020. – № 83.

[Електронний ресурс] – Режим доступу:
http://easternlaw.com.ua/wpcontent/uploads/2020/12/diuzhnyk_83.pdf

20. Державні та соціальні інститути: кому українці довіряють, а кому ні?

[Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://dif.org.ua/article/derzhavni-tasotsialni-instituti-komu-ukraintsi-doviryayut-a-komu-ni>

21. Курс Електронне врядування [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://msn.khnu.km.ua/mod/page/view.php?id=146452>

22. Інструмент аналізу be1.ru [Електронний ресурс] – Режим доступу:
<https://be1.ru/stat/valitsus.ee>

23. Цифрова трансформація в українських містах: досвід Вінниці, Львова та Хмельницького [Електронний ресурс] – Режим доступу:
<https://www.prostir.ua/?news=tsyfrova-transformatsiya-v-ukrajinskyh-mistah-dosvidvinnytsi-lvova-ta-hmelnytskoho>

24. Хмельницький очолив рейтинг довіри до місцевої влади, Київ 15-й [Електронний ресурс] – Режим доступу:
<https://www.pravda.com.ua/news/2021/09/17/7307521/>

25. Відсьогодні петиції до Хмельницької міської ради можна подати в Дії [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://khm.gov.ua/en/node/26243>

26. Програми Електронне врядування та правова освіта [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://khm.gov.ua/uk/city_programms_pravo

27. Для зручності мешканців та бізнесу в Хмельницькому активно впроваджують електронне врядування [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://khm.gov.ua/uk/content/dlya-zruchnosti-meshkanciv-ta-biznesu-v-hmelnytskomuaktyvno-vprovadzhuuyut-elektronne>

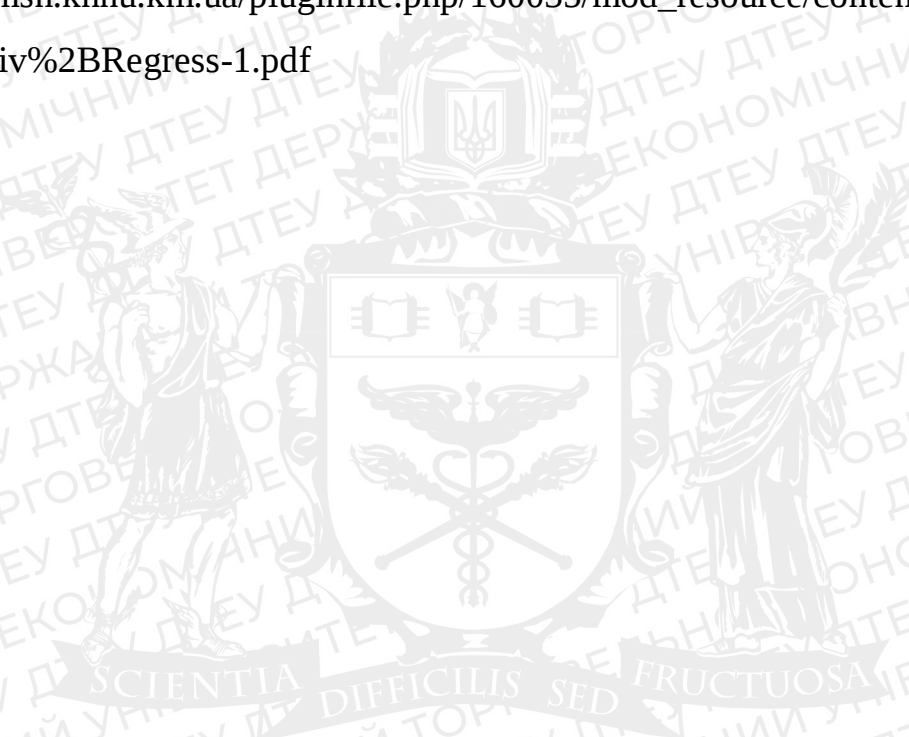
28. Портал MyCity [Електронний ресурс] – Режим доступу:
<https://mycity.khm.gov.ua/>

29. Про затвердження Програми цифрового розвитку на 2021-2025 роки [Електронний ресурс] – Режим доступу:
<https://khm.gov.ua/uk/content/prozatverdzhennya-programy-cyfrovo-rozvytku-na-2021-2025-roky-0>

30. Інформація про стан виконання Програми цифрового розвитку на 2021- 2025 роки за 1-ше півріччя 2021 року [Електронний ресурс] – Режим доступу:

https://khm.gov.ua/sites/default/files/CityProgramms/informaciya_pro_vykonannya_pro_gramy_zh_1-e_pivrichchya_2021_roku_1_9.pdf

31. Когнітивне моделювання [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://msn.khnu.km.ua/pluginfile.php/160035/mod_resource/content/1/Example_Cognitiv%2BRegress-1.pdf

Додаток А

Когнітивне моделювання

Таблиця А.1

Матриця розрахунків когнітивної моделі розвитку електронного урядування на Хмельниччині

Фактори	1	2	3	4	5	6	7	8
Розвиток е-урядування в Хмельницькій області (1)	38,89	9,00	9,44	9,73	7,53	6,62	7,74	6,61
Політична воля (2)	4,81	12,98	11,36	9,94	2,45	7,99	9,90	7,76
Розвиток ІКТ (3)	8,58	14,47	32,03	8,96	13,53	7,58	7,40	8,44
Мережа інтернет та цифрова грамотність (4)	8,02	15,37	9,14	20,91	14,48	9,04	6,65	9,79
Громадяни і процес прийняття рішень (5)	6,45	9,48	12,04	10,12	14,86	8,46	10,40	7,89
Міжнародне співробітництво (6)	11,76	18,84	14,42	17,73	17,70	18,83	11,17	8,90
Людський капітал (7)	10,35	13,03	12,81	15,66	12,56	8,65	32,81	8,18
Економічний фактор (8)	11,16	13,02	12,90	13,24	12,58	10,13	11,45	33,10

Таблиця А.2

Нормалізована матриця розрахунків когнітивної моделі розвитку електронного урядування на Хмельниччині

Фактори	1	2	3	4	5	6	7	8
Розвиток е-урядування в Хмельницькій області (1)	0,60	0,14	0,15	0,15	0,12	0,10	0,12	0,10
Політична воля (2)	0,07	0,20	0,17	0,15	0,04	0,12	0,15	0,12
Розвиток ІКТ (3)	0,13	0,22	0,49	0,14	0,21	0,12	0,11	0,13
Мережа інтернет та цифрова грамотність (4)	0,12	0,24	0,14	0,32	0,22	0,14	0,10	0,15
Громадяни і процес прийняття рішень (5)	0,10	0,15	0,19	0,16	0,23	0,13	0,16	0,12
Міжнародне співробітництво (6)	0,18	0,29	0,22	0,27	0,27	0,29	0,17	0,14
Людський капітал (7)	0,16	0,20	0,20	0,24	0,19	0,13	0,50	0,13
Економічний фактор (8)	0,17	0,20	0,20	0,20	0,19	0,16	0,18	0,51

Таблиця А.3

Взаємодія факторів когнітивної моделі розвитку електронного урядування на Хмельниччині з урахуванням реакції системи

Фактори	1	2	3	4	5	6	7	8
Розвиток е-урядування в Хмельницькій області (1)		0,345	0,361	0,372	0,288	0,254	0,297	0,253
Політична воля (2)	0,093		0,218	0,191	0,047	0,154	0,19	0,149
Розвиток ІКТ (3)	0,26	0,439		0,272	0,41	0,23	0,224	0,256
Мережа інтернет та цифрова грамотність (4)	0,182	0,349	0,207		0,329	0,205	0,151	0,222
Громадяни і процес прийняття рішень (5)	0,129	0,189	0,24	0,202		0,169	0,207	0,157
Міжнародне співробітництво (6)	0,255	0,408	0,312	0,384	0,383		0,242	0,193
Людський капітал (7)	0,321	0,405	0,398	0,486	0,39	0,269		0,254
Економічний фактор (8)	0,35	0,408	0,405	0,415	0,394	0,318	0,359	

Таблиця А.4

Взаємодія факторів когнітивної моделі (Сценарій 1)

Фактори	1	2	3	4	5	6	7	8
Розвиток е-урядування в Хмельницькій області (1)	0	0,5	0,9	0,5	0,6	0,4	0,7	0,8
Політична воля (2)	0,6	0			0,8			
Розвиток ІКТ (3)	0,8		0	0,8		0,3	0,6	0,4
Мережа інтернет та цифрова грамотність (4)	0,7		0,7	0			0,5	
Громадяни і процес прийняття рішень (5)	0,4	0,8		0,3	0	0,1		0,3
Міжнародне співробітництво (6)	0,7		0,5			0	0,5	0,6
Людський капітал (7)	0,8	0,4	0,9	0,2	0,1	0,4	0	0,8
Економічний фактор (8)	0,9	0,6	0,9	0,4	0,3	0,4	0,7	0

Таблиця А.5

Матриця розрахунків когнітивної моделі (Сценарій 1)

Фактори	1	2	3	4	5	6	7	8
Розвиток е-урядування в Хмельницькій області (1)	39,55	9,00	9,44	9,73	7,53	6,62	7,74	6,61
Політична воля (2)	4,90	13,05	11,45	10,02	2,45	8,05	9,98	7,76
Розвиток ІКТ (3)	8,77	14,67	32,40	9,09	13,73	7,66	7,47	8,44
Мережа інтернет та цифрова грамотність (4)	8,21	15,56	9,20	21,12	14,67	9,13	6,69	9,79
Громадяни і процес прийняття рішень (5)	6,55	9,57	12,16	10,22	15,00	8,54	10,50	7,89
Міжнародне співробітництво (6)	11,96	19,10	14,64	18,00	17,94	19,06	11,33	8,90
Людський капітал (7)	10,54	13,20	13,00	15,90	12,74	8,76	33,24	8,18
Економічний фактор (8)	11,26	13,25	13,24	13,55	12,79	10,36	11,76	33,77

Таблиця А.6

Нормалізована матриця розрахунків когнітивної моделі(Сценарій 1)

Фактори	1	2	3	4	5	6	7	8
Розвиток е-урядування в Хмельницькій області (1)	0,61	0,14	0,15	0,15	0,12	0,10	0,12	0,10
Політична воля (2)	0,08	0,20	0,18	0,15	0,04	0,12	0,15	0,12
Розвиток ІКТ (3)	0,13	0,23	0,50	0,14	0,21	0,12	0,11	0,13
Мережа інтернет та цифрова грамотність (4)	0,13	0,24	0,14	0,32	0,23	0,14	0,10	0,15
Громадяни і процес прийняття рішень (5)	0,10	0,15	0,19	0,16	0,23	0,13	0,16	0,12
Міжнародне співробітництво (6)	0,18	0,29	0,23	0,28	0,28	0,29	0,17	0,14
Людський капітал (7)	0,16	0,20	0,20	0,24	0,20	0,13	0,51	0,13
Економічний фактор (8)	0,17	0,20	0,20	0,21	0,20	0,16	0,18	0,52

Таблиця А.7

Взаємодія факторів когнітивної моделі розвитку електронного урядування на Хмельниччині з урахуванням реакції системи (Сценарій 1)

Фактори	1	2	3	4	5	6	7	8
Розвиток е-урядування в Хмельницькій області (1)		0,353	0,371	0,382	0,296	0,26	0,304	0,26
Політична воля (2)	0,094		0,22	0,193	0,047	0,155	0,192	0,149
Розвиток ІКТ (3)	0,269	0,45		0,279	0,421	0,235	0,229	0,259
Мережа інтернет та цифрова грамотність (4)	0,187	0,355	0,21		0,334	0,208	0,152	0,223
Громадяни і процес прийняття рішень (5)	0,131	0,191	0,243	0,204		0,171	0,21	0,158
Міжнародне співробітництво (6)	0,26	0,416	0,319	0,392	0,39		0,247	0,194
Людський капітал (7)	0,332	0,416	0,409	0,501	0,401	0,276		0,258
Економічний фактор (8)	0,361	0,424	0,424	0,434	0,41	0,332	0,376	

Таблиця А.8

Взаємодія факторів когнітивної моделі (Сценарій 2)

Фактори	1	2	3	4	5	6	7	8
Розвиток е-урядування в Хмельницькій області (1)	0	0,5	0,9	0,5	0,6	0,4	0,7	0,8
Політична воля (2)	0,6	0			0,8			
Розвиток ІКТ (3)	0,8		0	0,8		0,3	0,6	0,4
Мережа інтернет та цифрова грамотність (4)	0,8		0,7	0			0,5	
Громадяни і процес прийняття рішень (5)	0,4	0,8		0,3	0	0,1		0,3
Міжнародне співробітництво (6)	0,7		0,5			0	0,5	0,6
Людський капітал (7)	0,8	0,4	0,9	0,2	0,1	0,4	0	0,8
Економічний фактор (8)	0,8	0,6	0,9	0,4	0,3	0,4	0,7	0

Таблиця А.9

Матриця розрахунків когнітивної моделі (Сценарій 2)

Фактори	1	2	3	4	5	6	7	8
Розвиток е-урядування в Хмельницькій області (1)	39,86	9,00	9,44	9,73	7,53	6,62	7,74	6,61
Політична воля (2)	4,92	13,14	11,51	9,94	2,45	8,10	10,04	7,86
Розвиток ІКТ (3)	8,79	14,87	32,72	8,96	13,89	7,79	7,60	8,66
Мережа інтернет та цифрова грамотність (4)	8,12	16,01	9,74	21,88	15,04	9,46	7,11	10,24
Громадяни і процес прийняття рішень (5)	6,58	9,68	12,23	10,12	15,15	8,60	10,57	8,01
Міжнародне співробітництво (6)	12,11	19,28	14,55	17,73	18,10	19,16	11,31	9,04
Людський капітал (7)	10,68	13,42	12,97	15,66	12,92	8,86	33,37	8,36
Економічний фактор (8)	11,45	13,33	13,07	13,24	12,88	10,33	11,64	33,77

Таблиця А.10

Нормалізована матриця розрахунків когнітивної моделі(Сценарій 2)

Фактори	1	2	3	4	5	6	7	8
Розвиток е-урядування в Хмельницькій області (1)	0,61	0,14	0,15	0,15	0,12	0,10	0,12	0,10
Політична воля (2)	0,08	0,20	0,18	0,15	0,04	0,12	0,15	0,12
Розвиток ІКТ (3)	0,14	0,23	0,50	0,14	0,21	0,12	0,12	0,13
Мережа інтернет та цифрова грамотність (4)	0,12	0,25	0,15	0,34	0,23	0,15	0,11	0,16
Громадяни і процес прийняття рішень (5)	0,10	0,15	0,19	0,16	0,23	0,13	0,16	0,12
Міжнародне співробітництво (6)	0,19	0,30	0,22	0,27	0,28	0,29	0,17	0,14
Людський капітал (7)	0,16	0,21	0,20	0,24	0,20	0,14	0,51	0,13
Економічний фактор (8)	0,18	0,21	0,20	0,20	0,20	0,16	0,18	0,52

Таблиця А.11

Взаємодія факторів когнітивної моделі розвитку електронного урядування на Хмельниччині з урахуванням реакції системи (Сценарій 2)

Фактори	1	2	3	4	5	6	7	8
Розвиток е-урядування в Хмельницькій області (1)		0,358	0,375	0,387	0,299	0,263	0,308	0,263
Політична воля (2)	0,095		0,222	0,192	0,047	0,156	0,194	0,151
Розвиток ІКТ (3)	0,272	0,461		0,278	0,43	0,241	0,235	0,268
Мережа інтернет та цифрова грамотність (4)	0,188	0,371	0,226		0,349	0,22	0,165	0,238
Громадяни і процес прийняття рішень (5)	0,132	0,194	0,245	0,203		0,173	0,212	0,161
Міжнародне співробітництво (6)	0,264	0,421	0,317	0,387	0,395		0,247	0,197
Людський капітал (7)	0,338	0,424	0,41	0,495	0,408	0,28		0,264
Економічний фактор (8)	0,367	0,427	0,419	0,424	0,412	0,331	0,373	

Таблиця А.12

Взаємодія факторів когнітивної моделі (Сценарій 3)

Фактори	1	2	3	4	5	6	7	8
Розвиток е-урядування в Хмельницькій області (1)	0	0,5	0,9	0,5	0,6	0,4	0,7	0,8
Політична воля (2)	0,6	0			0,8			
Розвиток ІКТ (3)	0,8		0	0,8		0,3	0,6	0,4
Мережа інтернет та цифрова грамотність (4)	0,7		0,7	0			0,5	
Громадяни і процес прийняття рішень (5)	0,4	0,8		0,3	0	0,1		0,3
Міжнародне співробітництво (6)	0,7		0,5			0	0,5	0,6
Людський капітал (7)	0,8	0,4	0,9	0,2	0,1	0,4	0	0,8
Економічний фактор (8)	0,7	0,6	0,9	0,4	0,3	0,4	0,7	0

Таблиця А.13

Матриця розрахунків когнітивної моделі (Сценарій 3)

Фактори	1	2	3	4	5	6	7	8
Розвиток е-урядування в Хмельницькій області (1)	38,22	9,00	9,44	9,73	7,53	6,62	7,74	6,61
Політична воля (2)	4,73	12,91	11,26	9,87	2,45	7,92	9,82	7,76
Розвиток ІКТ (3)	8,39	14,26	31,66	8,84	13,33	7,49	7,32	8,44
Мережа інтернет та цифрова грамотність (4)	7,83	15,18	9,07	20,70	14,29	8,96	6,62	9,79
Громадяни і процес прийняття рішень (5)	6,35	9,38	11,92	10,03	14,71	8,38	10,29	7,89
Міжнародне співробітництво (6)	11,57	18,59	14,20	17,46	17,45	18,59	11,00	8,90
Людський капітал (7)	10,15	12,86	12,61	15,41	12,39	8,54	32,38	8,18
Економічний фактор (8)	11,06	12,78	12,57	12,93	12,37	9,90	11,14	32,44

Таблиця А.14

Нормалізована матриця розрахунків когнітивної моделі(Сценарій 3)

Фактори	1	2	3	4	5	6	7	8
Розвиток е-урядування в Хмельницькій області (1)	0,59	0,14	0,15	0,15	0,12	0,10	0,12	0,10
Політична воля (2)	0,07	0,20	0,17	0,15	0,04	0,12	0,15	0,12
Розвиток ІКТ (3)	0,13	0,22	0,49	0,14	0,21	0,12	0,11	0,13
Мережа інтернет та цифрова грамотність (4)	0,12	0,23	0,14	0,32	0,22	0,14	0,10	0,15
Громадяни і процес прийняття рішень (5)	0,10	0,14	0,18	0,15	0,23	0,13	0,16	0,12
Міжнародне співробітництво (6)	0,18	0,29	0,22	0,27	0,27	0,29	0,17	0,14
Людський капітал (7)	0,16	0,20	0,19	0,24	0,19	0,13	0,50	0,13
Економічний фактор (8)	0,17	0,20	0,19	0,20	0,19	0,15	0,17	0,50

Таблиця А.15

Взаємодія факторів когнітивної моделі розвитку електронного урядування на Хмельниччині з урахуванням реакції системи (Сценарій 3)

Фактори	1	2	3	4	5	6	7	8
Розвиток е-урядування в Хмельницькій області (1)		0,336	0,352	0,363	0,281	0,247	0,289	0,247
Політична воля (2)	0,091		0,216	0,189	0,047	0,152	0,188	0,149
Розвиток ІКТ (3)	0,252	0,428		0,265	0,4	0,225	0,22	0,253
Мережа інтернет та цифрова грамотність (4)	0,177	0,343	0,205		0,323	0,202	0,149	0,221
Громадяни і процес прийняття рішень (5)	0,126	0,187	0,237	0,199		0,167	0,205	0,157
Міжнародне співробітництво (6)	0,249	0,401	0,306	0,376	0,376		0,237	0,192
Людський капітал (7)	0,311	0,394	0,387	0,473	0,38	0,262		0,251
Економічний фактор (8)	0,34	0,393	0,386	0,397	0,38	0,304	0,342	

АНОТАЦІЯ

Мелешинська Ю.М. Розвиток громадянського суспільства в умовах електронного врядування. Випускна кваліфікаційна робота на здобуття ступеня бакалавра за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» освітньою програмою «Публічне управління та адміністрування». Державний торговельно-економічний університет, 2023.

У випускній кваліфікаційній роботі розглянуто теоретичні аспекти впровадження новітніх управлінських технологій електронного врядування в Україні.

В роботі проаналізовано інформаційне забезпечення при реалізації державної політики. Проаналізовані способи реалізації прав доступу громадян до інформації про діяльність державної влади та органів місцевого самоврядування. Розглянута специфіка інформаційного забезпечення електронного врядування в сфері адміністративних послуг.

Ключові слова: електронне врядування, послуги, державне регулювання, інтернет, аналіз, державна політика, органи влади, управління.

SUMMARY

Meleshynska Y. M. Development of civil society in the conditions of electronic governance. Graduation qualification work for obtaining a bachelor's degree in the specialty 281 "Public management and administration" in the educational program "Public management and administration". State University of Trade and Economics, 2023.

The final qualification paper examines the theoretical aspects of the introduction of the latest management technologies of electronic government in Ukraine.

The paper analyzes information support during the implementation of state policy. Analyzed ways of realizing citizens' rights of access to information about the activities of state authorities and local self-government bodies. The specifics of information provision of electronic governance in the field of administrative services are considered.

Keywords: e-government, services, state regulation, Internet, analysis, state policy, authorities, management.

РЕЦЕНЗІЯ

На випускню кваліфікаційну роботу Мелешинської Юлії Михайлівни на тему:
**«Розвиток громадянського суспільства в умовах електронного
врядування»,**
виконаної на здобуття ОС «Бакалавр»
за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»
у Київському національному торговельно-економічному університеті

Представлена на рецензію випускна кваліфікаційна робота носить актуальний характер, вирізняється своєчасністю, оскільки присвячена питанням сталого розвитку громадянського суспільства в умовах електронного врядування, на прикладі Хмельницької обласної військової адміністрації.

У процесі аналізу автором використовувалися теоретичні методи дослідження на основі методів аналізу, синтезу, індукції та дедукції, порівняння, графічні методи, які дали змогу отримати синтезоване уявлення про досліджуваний об'єкт і водночас наочно показати його складові

Метою дослідження є узагальнення практичних рішень щодо застосування новітніх управлінських технологій електронного урядування в державних органах України, що є передумовою розвитку демократичного суспільства.

Перший розділ висвітлює теоретичні питання сутності електронного самоврядування, аналіз його стану в Україні та його впливу на розвиток громадського суспільства.

У другому розділі визначено перспективи застосування новітніх управлінських технологій та пропозиції щодо застосування новітніх управлінських технологій електронного врядування на місцевому рівні на прикладі Хмельницької області.

Випускна кваліфікаційна робота відповідає вимогам, виконана у повному обсязі і заслуговує на позитивну оцінку, а її автор Мелешинська Юлія Михайлівна на отримання кваліфікації бакалавра відповідно до обраної спеціальності.

Рецензент:

Перший заступник селищного голови
з питань діяльності виконавчих органів
Олександрівської селищної ради

Володимир ОСИПЕНКО

Завідувачу кафедри
публічного управління
та адміністрування
Новіковій Н.Л.

Заява

Я, Мелешинська Юлія Михайлівна, повідомляю, що за результатами проведення самостійної перевірки з використанням програмно-технічних засобів у наданій випускній кваліфікаційній роботі на тему: «Розвиток громадянського суспільства в умовах електронного врядування» не міститься елементів академічного плагіату. У випадках використання прямих запозичень з друкованих та електронних джерел, вказані відповідні посилання.

Робота для перевірки надається у друкованому та електронному варіантах. Електронна версія моєї роботи ідентична з друкованою.

30.01.2023 року

Згода

Я, Мелешинська Юлія Михайлівна, цим засвідчую, що є автором
випускної кваліфікаційної роботи на тему: «Розвиток громадянського
суспільства в умовах електронного врядування» несу повну
відповідальність за достовірність, точність та повноту поданої у роботі
інформації, жодна частина роботи не була скопійована, за винятком
випадків, коли робиться належне підтвердження в присвоєнні. Я
підтверджую, що у роботі не міститься державної таємниці або інформації
для службового користування. Жодна частина цієї роботи не була
опублікована мною раніше.

Я даю дозвіл на те, що моя робота буде направлена в інституційний
депозитарій Державного торговельно-економічного університету і
збережена в базі даних для майбутньої перевірки плагіату.

30.01.2023 року